

Kršćanska biblioteka
www.monfortanci.com

VJERNOST MILOSTI

Raoul Plus

VJERNOST MILOSTI

Naslov originala: R. Plus, La fidelite a la grace

Imprimatur: 01. 03. 1947. J. Card. Saliege, Tolosae.

Preveo: s. Alix Lončarević

Izdano s dopuštanjem crkvenih poglavara, Zagreb 1961.

DJEVICI VJERNOJ

O Marijo,
Ti, koja si tako vjerno služila Gospodinu,
Blažena Gospo,
Koja si izgovorila „Ecce Ancilla Domini“,
Ti, koju Crkva naziva pod imenom
„Djevica vjerna“
Tebi posvećujem ove stranice,
Da bi Ti potakla duše
Koje ih budu čitale
Na posvemašnju
Vjernost!

„Svetost to znači, tumačio je neki dječak, uvijek reći dragom Bogu DA“. A kad su pitali neku djevojčicu, koja je uskoro trebala primiti Prvu sv. Pričest: „Što ćeš moliti toga dana od Isusa? – Da postanem sveta, odgovorila je. – Znaš li što to znači, biti sveta? – Da, svet je onaj, koji dragom Bogu sve daje“.

Ova djeca su i ne znajući izrazila jednu od istina, koje su naučitelji duhovnog života najviše isticali.

Ne govori li, npr. isto tako msgr. Gay: „Svetost je jedno potpuno i trajno da, što ga stvorenje govori Bogu: jedno živo da koje sadrži njegovo cijelo biće: jedno žarko, djelotvorno i plodno da“. Na drugom mjestu on razlaže još puno kraće: „Mi imamo tisuće dužnosti, a sve su one opet sadržane u obavezi odgovoriti na milost“.

Evo što kaže sv. Alfonzo de Liguori: „Sva naša savršenost sastoji se u ljubavi prema našem Bogu, koji je beskrajno dobar. Dakle, sva savršenost ljubavi prema Bogu sastoji se u jedinstvu naše volje s voljom Božjom ... Ako dakle želimo posve omiliti Božanskom Srcu, nastojmo se, ne samo u svemu prilagoditi Njegovoj svetoj volji, nego se s njome tako sljubiti, da od dvije volje postane jedna. Sveci su imali samo jedan cilj: činiti volju Božju, jer su bili uvjereni, da se u tome sastoji sva savršenost jedne duše ... I Marija je bila najsavršenija među svim svecima samo zato, što je uvijek najsavršenije sjedinjena s voljom Božjom.

Monsignor d'Hulst piše: „Moram mnogo dobra učiniti, puno ljubavi prema Bogu dati i požrtvornosti ljudima posvetiti: mnogo pokore izvršiti za svoje grijeha i neiskazano puno za grijeha ljudi; trebamo mnogo molitava prikazati Nebu za njih i za sebe i mnogo svakovrsnih dužnosti ispuniti prema Nebeskom Ocu. Napokon moramo upotrijebiti dušu i tijelo, sposobnosti i udove, vrijeme i djela na slavu Božju i da se ispune planovi Božji. To je program, koji mi je On postavio i po kojem će me suditi. U posljednji čas trebati ću reći: Oče, izvršio sam dužnost, koju si mi povjerio. Time je sve rečeno; tako ću postati svet“.

Župnik Arški rekao je svojim ostrim stilom: „Kad bismo pitali proklete: „Zašto ste vi u Paklu?“ oni bi odgovorili: „Jer smo se opirali Duhu Svetom“. A kad bismo pitali svece: „Zašto ste u Nebu?“ oni bi odgovorili: „Zato što smo slušali Duha Svetoga“.

Među mnogim piscima Družbe Isusove navodimo ove glavne tekstove:

„Kako je ljubav prema Bogu najuzvišeniji i najsavršeniji oblik kreposti, piše Rodriguez, tako je savršeno podlaganje volji Božjoj najsavršeniji i najčišći izraz, najljepši cvijet ljubavi ... Uostalom, nije li posve jasno, budući da ništa nije tako dobro i savršeno kao volja Božja, čovjek će utoliko postati svetiji i savršeniji, ukoliko će biti više u suglasnosti s ovom voljom“.

U „La Retraite spirituelle“ bl. O. de la Colombiere čitamo: „Milost Božja je sjeme, koje ne treba ugušiti ... Treba biti vjeran pokretima, koji nas potiču činiti neka kreposna djela u izvjesnim prilikama, jer je baš ova vjernost nekada čuvar naše sreće. Mrtvenje, koje nam Bog nadahnjuje, ako poslušamo njegov glas, proizvest će vrlo velike plodove i svetost u nama, dok bi prezir ove male milosti mogao imati vrlo kobne posljedice“.

Ni pisac knjige „La doctrine spirituelle“, P. Louis Lallemand ne govori drugačije nego P. de la Colombiere: „Ugušiti jedan pokret naravi, to više vrijedi za vječnost nego posjedovati tisuću svjetova“. On kaže dalje: „Ima malo savršenih duša, jer ima malo onih, koji slijede vodstvo Duha Svetoga. Razlog, zašto čovjek dolazi tek vrlo kasno, a možda i nikada do savršenosti, stoji u tome, što slijedi gotovo u svemu narav i ljudsko mišljenje. On se predaje vrlo malo ili nimalo da ga Duh Sveti vodi“.

Na koncu evo i Gonnellieu: „Vjernost milosti nije toliko posebna krepost, koliko duh i duša svih kreposti ... Vjernost nadahnućima Duha Svetoga i poticajima milosti je bit svetosti“.

Budući da je vjernost milosti ona koja stvara svece, posve je jasno, da moramo željeti odgovoriti u punini na zahtjeve, koje nam Duh Sveti postavlja. Razumljivo je dakle, da se na ovim stranicama ne govori o vjernosti, koja bi se mogla nazvati negativnom, koja nas obavezuje pod grijeh. Ovdje se govori o puno osjetljivijem pitanju, o pitanju pozitivne

vrijednosti, o onoj velikodušnoj, brznoj i veseloj spremnosti, kojom prihvaćamo najsavršenije ono što od nas traži Glas iz naše nutrine, koji se čuje bez buke riječi. To je svetost, savršeni «da», onaj živi «da», koji odgovara na sve želje, na sva Božanska nadahnuća.

U ovoj knjizi govoriti ćemo o tome, kako treba potaknuti duše, da nikada ne odbiju ova dva pobjedonosna slova.

To nije rasprava, to je skromna početnica da naučimo govoriti DA!

KNJIGA PRVA

RAZLOZI ZAŠTO TREBA BITI VJERAN

I. Poglavlje

Bog, duše i vjernost milosti

Već iz nekoliko redaka, koji su navedeni u Uvodu, mogli smo si jasno predočiti od kolike je važnosti vjernost milosti.

Misli duhovnih pisaca imaju svoje razumno obrazloženje. Pogledajmo najprije na BOGA: Tko je On, što On čini za nas, kako je malo i njegovih vjernih, koji mu dokazuju svoju vjernost. Nisu li već ova tri motiva dovoljna, da nas potaknu služiti Bogu budno i s poštovanjem, u potpunoj i revnoj odanosti?

Jesmo li već razmišljali o tome što je Bog. Hebrejci su imali tako visok pojam o njegovoj veličini, da su se ustručavali dati mu ime. Bog je bio nešto neizrecivo, neizmjerana veličina, Onaj, čije se neusporedivo savršenstvo ne da izraziti.

Kršćani su se usudili uzeti ime Bog, ali Crkva je uvijek žigosala one, koji su lakoumno izgovarali njegovo ime. Sveci ga izgovaraju samo s najdubljim poštovanjem.

Svaki put, kad sv. Ignacije u svojim egzercijama spominje Boga, on ga naziva Deus ac Dominus noster, kao da ga se u Bogu najviše doimlje njegovo neizmerno veličanstvo, pravo, koje mu pripada da bude čašćen, ljubljen i da mu se savršeno služi.

Pa što? Zar će naša vjernost u službi tako uzvišenog Boga biti jedna ograničena vjernost? Prigodna vjernost ili vjernost samo loše kvalitete? Zar će On, koji ima pravo na sve, dobiti od nas samo neku malenkost ili gotovo ništa? Ako ima nešto u nama, što bi moglo ovjekovječiti našu niskost, onda je to ona nesposobnost, koju posjeduje većina nas, da nam uopće nije stalo do Božje veličine. Tko misli u molitvi na uzvišeno veličanstvo onoga, kome se moli? Kada gledamo nemarnost u držanju, odsutnost sabranosti, ono mrtvilo bez naprezanja da Boga stavimo u središte svoga ja, i damo mu poštovanje, koje mu dolikuje, onda se i odviše dobro vidi, da zaboravljamo koja je razlika između Boga i nas. A što vrijedi za našu molitvu, vrijedi i za način, kako mu služimo, mi postupamo s Bogom kao s nekom nevažnom osobom, za koju je sasvim dostatna jedna mršava, anemična vjernost, vjernost bez snage.

Ali ne samo Bog, što je On sve sam u sebi. Nego, što On sve nije i učinio za nas? To je motiv koji nas potiče na razmišljanje, ali još više na zahvalnost.

Zar to nije ništa, što nas je Bog pozvao na život? A mogao nas je zauvijek ostaviti u ništavilu. Davši nam bitak, On nas je pozvao na božanski život. No time, što nas je stvorio, ništa ga nije obavezalo, da nas pobožanstveni. Budući da smo prvim neposluhom izgubili sve nadnaravno, davši nam Gospodin božanski život, htio nas je opet pobožanstveniti. Kad nam je dao nadnaravni život prvi put, On je mogao – radi naše bezobzirnosti i slabe gorljivosti – odustati od namjere da pobožanstveni čovječstvo.

Ako Boga prvo pobožanstvenje nije ništa stajalo, jer to je bio jedan dah s njegovih ustiju, ali zar to nije ništa, što je On htio povratiti nam izgubljeno božanstvo uz cijenu jednog posljednjeg daha, dolaskom i smrću Riječi, koja je tijelom postala i na križ bila razapeta? Zar to nije ništa sa strane našeg Spasitelja, što je osnovao Crkvu s njezinim sakramentima, sv. Zakonom, s njezinim autoritetom, koji štiti i primjerima koji posvećuju, samo da nam na sve moguće načine pomogne, kako bismo sačuvali božanski život u nama i koliko je moguće da bismo ga ojačali? Zar to nije ništa sa strane našeg Spasitelja, što nas je sjedinio sa svojom osobom, što je htio da mi budemo njegov produžetak?

I sve to samo zato, da mi budemo obični kršćani, sluge uz sniženu cijenu?

Kako je Bog velik! Kako nam puno daje! Treba li dodati: a kako malo prima?

Zaista, kako živi većina kršćana? Bez sumnje, oni svjedoče pred svijetom svojim revnosnim izvršavanjem kršćanskih dužnosti, što je vjera u Isusa Krista. Međutim, hoće li oni, koji ne dijele njihova vjerovanja, a promatraju njihov život, biti privučeni Evanđelju na temelju njihovog uzornog života?

Ima sigurno vrlo lijepih likova među kršćanima. Ali su previše rijetki – treba priznati. I ono, što je rekao jedan on naših suvremenika, nije neosnovano: «Najveći prigovor kršćanstvu su kršćani sami. Kršćani su sablazan onima, koji se žele vratiti kršćanskoj vjeri. Kroz prošle vjekove produžavali su kršćansku vjeru u prvom redu po njezinoj vječnoj istini, po njezinom nauku i zapovijedima. No naš vijek je i previše zauzet čovjekom, i svime što je ljudsko. Loši kršćani maskiraju kršćanstvo. Njihova zla djela, izobličenja koja unose u svoju vjeru i njihove pretjeranosti više zavode nego kršćanstvo samo, više upadaju u oči nego velika kršćanska istina. U naše vrijeme jedan veliki broj počinje prosuđivati vjeru po ovim – često izvanjskim i izopačenim pristašama. Kršćanstvo je vjera ljubavi, a prosuđuju ga često po izopačenosti i mržnji kršćana. Kršćanstvo je vjera slobode, a prosuđuju ga po nasilju, koje su kršćani počinili u povijesti. Kršćani oduzimaju ugled svojoj vjeri, a zamka su za slabiće ... Radi nedostojnosti kršćana zaboravili su na Krista i ne vide ga više.». Berdiaeff zaključuje, da «mora doći vrijeme, kad kršćani neće više biti zapreka na putu spasenja».

Da, neka to vrijeme dođe, neka dojuri: Za nevjernike manje-više! To je njihovo zvanje: loše služiti. Ali «vjernici» neka se oni konačno odluče, te zasluže ime što ga nose! Jer gledajući ih, barem netko od njih, čovjek jedva naslućuje, da se nazivaju vjernicima.

Na početku kršćanstva nije bilo kršćana, koji su se posebno posvetili redovničkom životu, osim izuzetaka. Sigurno su i onda znali za riječi našeg Spasitelja bogatom mladiću: «Ako hoćeš biti savršen, prodaj svoja dobra itd. ...», no oni su smatrali, da sami zahtjevi kršćana obvezuju svakog krštenika na evanđeosku savršenost, prema osobnoj milosti i staležu. Osim toga svaki je vjernik neprestano izložen mučeništvu, htio je biti pravedan, ako Bog od njega zatraži najveću žrtvu; ovo stanje budnosti izvanredno mu je pomagalo, da se održi u velikodušnosti.

Povlačenje u pustinje i redovnički život dolazi tek kasnije: nakon što su progonstva prestala, broj Kristovih učenika se povećao, te se dogodilo, da je evanđeoski sadržaj kršćanstva kod mase opao. Tada vjernici obuzeti željom, da potpunije proživljavaju svoju vjeru ostavljaju svijet.

Sada nakon toliko vjekova kršćanstva, nije li žalosno gledati, kako se jedan, prosječno znatni broj vjernika zadovoljava vjernošću, koja je poruga. A ipak, osim zahtjeva krštenja, koji su isti kao u prva vremena kršćanstva, zar bijeda same epohe, u kojoj živimo, ne traži snažno iskušane duše, velikodušnost bez klonuća, vjernost najbolje vrste? Nigdje se ne kaže da je era mučenika završena. Uostalom, era junaštva i svetosti je uvijek suvremena.

No mi, koji smatramo da su naša braća premalo revna, mi najbolji, jer ne mislim, da će drugorazredni kršćani čitati ovu knjigu, koja je mjera naše revnosti? Nije li se naš Gospodin uvijek najviše tužio na odviše nevjernu vjernost onih, koji se smatraju njegovim prijateljima? Krvnici, farizeji, slavohlepni namjesnici – u redu! Oni ne razumiju, oni ne ljube, njima se

oprašta. Ali Juda apostol? Ali Petar, apostol? Ali dvanaestorica? Pa kroz stoljeća, toliko odabranih, koji su pošli putem velikodušnosti, obasuti milostima – a takvi mlitavci barem na trenutke, tako beznačajni, premda su se obavezali, da će postati «značajni»!

Kardinal Manning zabilježio je u svojem Dnevniku, ne izuzimajući čak ni one, koji su prigrlili svećenički stalež:

«Primamo na stotine milosti, a odgovaramo samo na dvadesetak; ili pak računamo samo sa dvadesetak, a odgovaramo tek na jednu».

Koliko manjkavosti katkada čak i onda, ako smo se zavjetovali Bogu, da ćemo težiti za savršenosti u redovničkom životu!

Neki pobožni dominikanac držao je duhovne vježbe prije nekoliko godina redovnicima svoga Reda. U jednoj propovijedao rekao im je, kako je neka duša, koja je postigla vrlo visok stupanj sjedinjenja, čula našeg Gospodina gdje joj se tuži i govori: «O kad bi se od sto svećenika barem jedan meni posve predao; kada bi se od trideset redovnika jedan jedini posve posvetio mojoj službi, kolika dobra bih učinio na svijetu!».

Prepustimo ovom redovniku odgovornost za ovu tvrdnju i točnu procjenu njezina izvora. No, ako je govor istinit, kako potiče na razmišljanje. Jedan na trideset, jedan na sto! A naš Gospodin kao da kaže, da ih ne nalazi.

«Tražio sam tješitelje i nisam ih našao, a oni koje sam našao, tako su mi malo pomagali, tako su me bolno smutili ... Daj barem ti!

Što! Zar zbilja ja? Trebaju li mi drugi razlozi? Kada ćemo shvatiti? Kada ću razumjeti da je sada vrijeme?

Kako sam dugo oklijevao.

No evo, došao je novi predmet, pogotovo za onoga, koji želi ulogu odigrati potpuno, koju mu je Providnost podijelila u povijesti spasenja svijeta.

Čovjek se ponekad čudi što ima – relativno – mnogo apostola, a tako malo plodnih apostolata. Nije li možda uzrok ovoj udaljenosti između rada u službi Crkve i dobivenih rezultata to, što je među sijačima malo takvih, koji paze na ono, što daje plodnost zrnu, koje bacaju u izobilju.

Svijet ne treba puno riječi. On je umoran od riječi. On ne treba lijepe govore. Kako god literatura propovjednika bila korisna kad potvrđuje svoj opravdani predmet, ona kao takva nije još nikoga obratila. Što će ljudima sva ta «mjed koja ječi i cimbal što zveče», a niti treba ove obične vikače.

Ono što duša hoće, da se na duše može djelovati, treba prave apostole, čije se geste i riječi naslanjaju na pravu svetost. Darovi naravi su korisni i blago onima, koji ih posjeduju; ali oni sami po sebi nisu dostatni. Vidjet ćemo to kasnije, premda svaki čitatelj već može naslutiti, da prava svetost znači prije svega, vjernost Bogu po ljubavi.

Neka je redovnica željela ništa ne odbiti dobrom Učitelju, a naš Gospodin joj je predbacivao i najmanju netaktičnost, makar bila i nehomična. Spasitelj joj je povjerio brigu, da da zadovoljštinu za sve grijeha jedne cijele godine u svijetu. Koju je cijenu zahtijevao, da se dobije zadovoljština? Potpunu vjernost!

H. Bremond u II. svesku svoje velike povijesti «Histoire litteraire du Sentiment religieux en France» donosi primjer one Marije Teyssonier, koju su zvali Marie de Valence. Toj čestitoj djevojci, koja je živjela usred svijeta, Krist je povjerio, da njezin apostolat i pobjeda bude «obratiti 50.000 grešnika, utvrditi 30.000 pokornika u njihovoj čvrstoj odluci, održati i pomoći da poraste u kreposti 15.000 pravednika i 12.000 svetaca.». A koju cijenu je tražio naš Gospodin da se dobije ovaj rezultat? Apsolutnu, potpunu vjernost!

P. Judde, Isusovac XII. Stoljeća pozvan je odgajati za apostolat mlade svećenike svoga Reda, isticao je potrebu potpunog darovanja Bogu za svakoga, koji u svojoj revnosti ne želi biti samo neko «strašilo na pukotini groba».

Radilo se o svećeničkom apostolatu ili o apostolatu redovničkog života ili o apostolatu u svijetu, pravilo je isto. Doista, drugima propovijedati dužnost vjernosti, a sam ne biti vjeran, zar se to može prihvatiti? A ne mislimo li slučajno, da se duše otkupljuju običnim naporima ljudske aktivnosti? To bi zaista bilo previše lako.

Duše se otkupljuju stvarnim odricanjima. Bog neće uskratiti pobjedu nad bližnjima onome, tko je prvo pobijedio samog sebe. No, tko ne želi pobijediti samog sebe, taj neće osvojiti nikoga. Da se otkupljenje osigura, treba krvi, treba puno kapljica vjernosti, dragocjenijih nego li je krv u žilama. Čovjek može osvojiti bližnjega, ako je osvojio Boga, a osvojili smo Boga, ako smo pobijedili sami sebe.

Svi apostoli znaju da treba poći tim krugom. Pa ako srednja karika nedostaje, nećemo moći pokrenuti rezerve milosti, dosljedno, nećemoospješiti izlivanje milosti u duše.

II. poglavlje

Pobožnost Duhu Svetom i vjernost milosti

Vjernost milosti kojom odajemo Bogu čast, što ju zaslužuje njegova veličina i dobrota, koja nadoknađuje za mlakost velikog broja i mjeri uspjeh našeg apostolata, također je najbolji praktični način za čašćenje Duha Svetog.

Za mnoge kršćane je pobožnost Duhu Svetom nešto nestvarno. «Nismo ni čuli, da postoji Duh Sveti» - mogli bi reći kao neki od prvih učenika. I premda znaju za njegovo teoretsko postojanje, oni ne shvaćaju u čemu se konkretno može i mora sastojati njegov stvarni kult. To je za njih jedna slučajna pobožnost, sporedna ili nevažna, ili opet prolazna pobožnost za liturgijsko vrijeme Duhova: postoji devetnica ili oktava Duhu Svetom, kao što u ožujku postoji devetnica sv. Franji Ksaverskom, koja je nazvana «devetnica milosti».

Djelomično ih se mora ispričati.

Osim toga, što nije lako, predstaviti Duha Svetoga – za Benedikta XVI. Crkva je zabranila, da ga se predstavlja drugačije, nego u prilici goluba ili vatrenog jezika – On se spominje zadnji u znaku križa; On sam je jedna potpuno nevidljiva stvarnost; njegovi darovi – posve nutarnje stvarnosti, katekizam o njemu skoro uopće ne govori, a propovjednici se jedva dotiču tog predmeta.

Sjećamo se, kako nas je jedan poglavar koleđa pozvao propovijedati njegovim mladićima za Duhove i smatrao je korisnim da nas obavijesti: «A napose, nemojte im govoriti o Duhu Svetom!». Razumije se što je htio reći: «Nemojte zalaziti u zamršeno pitanje problema Trojstva». Ali zar taj savjet nije otkriće?

Pa ipak je bilo i slavni propovjednika pobožnosti Duhu Svetom!

Treba prvo spomenuti samoga Boga.

U Novom Zavjetu je treća Božanska Osoba imenovana dvjesto deset puta, a nemojmo zaboraviti da postoji oko sto pedeset aluzija na Duha Svetog u Starom Zavjetu.

Zar to nije On, Duh Božji, koji lebdeći nad vodom, upravlja stvaranjem? On, koji budi želje i molitvu u Josipu, Jozui, Gideonu, Samsonu? On nadahnjuje proroke po svjedočanstvu sv. Petra u obliku viđenja: «Duh Sveti je na meni», kazat će Izaija i jednako Ezekijel. Duh Sveti je i onaj koji nadahnjuje svete pisce, koji preobražava poeziju – Psalama, daje zamaha povjesničarima Knjiga Kraljeva ili Sudaca kao i vidokrug zakonodavcima Izraela. Budući da je Duh Sveti podrijetlo svakog rađanja, On upravlja Otkupljenjem kao što je upravljao Stvaranjem. «Duh Sveti će sići na tebe ... Pošto je začela po Duhu Svetom». Duh Sveti će biti također podrijetlo našeg ponovnog rađanja u Uskrsnuću, kao što to ocrtava čudesna vizija kostiju, dah odozgora vratiti će život leševima.

Apostoli i naročito sv. Pavao oskudijevaju riječima o njemu, a poslije njih Oci. Liturgija mu daje prvorazredno mjesto. Upravljači naroda smatrali su potrebnim ustanoviti, među najvišim odlikovanjima, ogrlicu Reda Duha Svetoga i u prijašnjim vremenima, nikada parlamenti, sudišta, univerziteti i skupštine nisu otvarali svoje sjednice niti započeli godinu, a da nisu dali služiti Misu u čast Duha Svetoga.

Ali veliki propovjednik pobožnosti prema Trećoj Božanskoj Osobi je Isus sam. Ako odlazim odlazim zato da vam pošaljem Duha Svetoga: do tada Duh još nije bio dan. Trebalo se izvršiti djelo pravde, u kojem se sastojala krvava žrtva Sina, koji je došao zadovoljiti za grijeh. Sada treba oploditi otkupiteljsko trpljenje: važniju ulogu u tome ima ljubav nego pravda. Milosrđe i pravda su se sjedinile na Kalvariji i milosrđe ima ubuduće veliku ulogu. Otkuda ta promjena u Evanđelju, Duh Sveti je imao manje istaknuto mjesto. On se pojavljuje samo u drugom redu. Sada, u spisima poslije Evanđelja, iako Spasitelj ne gubi svoje mjesto, vidi se da je Trećoj Božanskoj Osobi dano više mjesto: Duh Sveti će nas rasvijetliti, On će nam nadahnuti sve potrebne inicijative (Ivan, XIV, 26), On će biti uz nas u kritičnim trenucima, podržavati će nas, tješiti će nas (Ivan, XIV, 17).

U njegovo će ime apostoli krstiti i otpuštati grijeh (Ivan, XX, 22); širiti nauk: «Kad vi budete govorili, Duh Oca govoriti će iz vas; (Matej, X 20); On će vas poučiti, što trebate reći (Luka XII, 12). Duh će nam dati da potvrđujemo, da je Krist istina (I Ivan, 6).» Primiti ćete silu visine, biti ćete mi svjedoci.»(Act. I 8)

Kako su ovi tekstovi, a moglo bi ih se još naći, značajni! Po otkupljenju samom bez izuzimanja ali s hotimičnim naglaskom, spominje se Duh Sveti, koji je u Imenu, koji djeluje i radi, koji vodi barku. Osobno Utjelovljenje pripadalo je samo Sinu; Duhu Svetom pripada uloga – sveopćeg oživljavanja velikog tijela Crkve.

No upamtite ovo, ta uloga koja pripada Duhu Svetom zadužuje nas jednako i prema drugim dvjema Božanskim Osobama, jer Božja djela, osim Utjelovljenja, pripadaju cijelom Trojstvu.

Ali baš radi činjenice, što naš Gospodin ovo toliko naglašava, razumljivo je, da Crkva usvojivši to, pripisuje dijeljenje milosti odozgo Trećoj Osobi i zahtijeva od vjernika posebno štovanje Duha Svetoga. Treba li podsjetiti na učiteljsku Encikliku pape Leona XII. o misiji Duha Svetog ili na Breve Sv. Oca Pia XI. Od 5. prosinca 1922, otkuda navodimo ove retke: «Ništa nam nije tako na srcu kao kad vidimo, kako vjernici nastoje svakog dana novom revnošću upoznati, ljubiti i zazivati Duha Svetoga.

Ovu dvostruku želju – našeg Gospodina i Crkve – da Duhu Svetom damo važno mjesto u svom kršćanskom životu, diktira nam naše vladanje. A nije li žalosno, da se radi nemara mnogih vjernika u tom pogledu moglo govoriti o «Kalvariji Duha Svetoga?»

Učinimo kraj toj Kalvariji! Ali kako?

Nećemo govoriti o većoj važnosti koju bi moralo zauzeti sjećanje na Duhove u životu kršćanina; možda još više pomisao na one osobne Duhove, na vlastito krštenje. Taj bi rođendan morali slaviti s radošću kojom se ne može ništa usporediti; nismo li toga dana posvećeni za živi hram Duha Svetoga?

Sveta Terezija od Djeteta Isusa toliko se žalostila, što je živjela 33 sata prije nego što je sveta voda poškropila njezino čelo; mi je razumijemo. Zašto se ne sjećamo više onog drugog velikog sakramenta – naše Potvrde! Duh Sveti nije nas toga dana samo obdario milostima za naše osobno posvećenje i za borbu protiv grijeha; mi smo postali oruđe za osvajanje naše braće i za širenje Kraljevstva Božjeg.

Duhovi, dan našeg krštenja, naše potvrde, to su doista datumi, koji bi morali biti dragi svakom kršćaninu; a ipak oni nas samo podsjećaju na neke sporedne događaje.

No postoji li, po vrlo praktičnom planu jedan oblik pobožnosti Duhu Svetom, koji bi došao do izražaja svakog dana i koji bi imao prednost biti konkretan i prožeti svakog trena sam naš život?

Da, postoji upravo vjernost milosti.

Znamo da nam Bog osim posvetne milosti, koja je jedno trajno stanje, povremeno dijeli, radi naših potreba i svoje ljubavi, mnoge vanjske i nutarnje pomoći, da nas rasvijetli i vodi po putu spasenja; to mi nazivamo djelatnom milosti. Duh nije pasivan u duši; On nam nadahnjuje naklonosti, pokrete, prigovore ili predbacivanja; daje nam dragocjena svijetla, budi nas ili uzbuđuje, odmiče nas od zla, i upućuje na dobro; izaziva u nama velikodušne odluke ili plodna kajanja. Ako i nismo čak u stanju milosti, Duh Sveti nas zove. Nema rasipnika koji nije čuo nutarnji glas: «Hajde, ustani! Ne ostani u svom grijehu. Ustani! Vрати se Ocu svom».

Nažalost – ako se smije reći – Duh Sveti je za nas, siromašna stvorenja od krvi i mesa, suviše spiritualan. «Moje riječi, govorio je naš Gospodin, duh su i život. Duh je koji oživljava; tijelo ničem ne služi». Spasitelj nije govorio o onome, što je u nama ljudska sposobnost za razumijevanje, naša inteligencija, naša sposobnost razumijevanja. On aludira na nešto suptilnije, jače, slobodnije i što po svojoj jednostavnosti graniči više sa božanskim, to je jasni pogled, koji izaziva analizu, a pokazuje se istodobno i zapovjednički i sladak. On je sposoban, ako ga se ne odbije, izazvati u trenutku velikodušnije odluke, pobunu našeg moralnog života, uzdignuće, iznad nas samih, a to je već puno. To nije ni umovanje ni misao, nego svijetlo, koje se ne može doseći i koje upravlja sa visine svim umovanjem i svakom misli. Duh je nastavio svoju ulogu od početka svijeta lebdeći nad vodom. «Kome ćemo ići? Ti imaš riječi vječnoga života». To je intuicija, koja nije zemaljska, a koja je neka vrsta trajnog čuda, koju posjeduju čista srca.

Može li se zamisliti kakav bi svijet bio, kada bi svatko u dubini svoje moralne egzistencije uvijek slijedio glas dobra, poziv Duha Svetog, kada bi mogao reći kod svakog svog koraka ono što je sv. Pavao rekao svećenicima iz Efeza: «Duh Sveti me je obvezao, da idem u Jeruzalem».

Ima li bolje pobožnosti Duhu Svetom od ove! Pobožnost, koja nije samo osjećajna, koju ne dokazuju samo zanosi i molitve, nego stvarna pobožnost, koja se očitava u pokoravanju svemu onom, što Bog zahtijeva po sadašnjoj dužnosti.

Kada bi ova pobožnost nad pobožnostima, općenito zasvijetlila na zemlji, vidjeli bismo kako svi oni, koje grijeh privlači odbijaju zlo iz poslušnosti prema vlastitoj savjesti; kako se odriču niskih podlosti i slijede svijetlo svi oni, kojima je vjera mrska zato, što se čini da previše traži, kako ne uzmiču više pred žrtvom koja daje slobodu svima onima, koje privlači ono najbolje. To bi već bilo Nebo, Nebo za zemlji!

Usvojimo molitvu na koju nas potiče duhovni pisac XVIII. Stoljeća P. Bandrand u «L`Ame fidele» (Vjerna duša).

«O Duše Sveti, što si sve ne moram predbaciti u odnosu prema Tebi! Ja sam nevjeran tvojim milostima, opirem se tvojim nadahnućima, suzbijam tvoja rasvijetljenja, gušim spasonosnu grižnju, koju Ti budiš u meni. Neka Te gane, o Duše Božanski, gorčina moga kajanja. Nemoj me kazniti tako, da se udaljiš od mene ... Bit ću ubuduće poslušan tvom glasu, vjeran tvojim milostima, pažljiv tvojim nadahnućima; što sam im se više opirao u prošlosti, to ću više nastojati da ubuduće budem s njima u trajnoj suglasnosti».

III. Poglavlje

Naše dostojno da budemo «Drugi Krist» i vjernost milosti

Nije vjernost milosti samo najbolje praktično sredstvo pobožnosti Duhu Svetom, nego se može i mora reći da je to najbolje sredstvo za nas da iskazujemo čast Isusu Kristu, da živimo u punini životom, koji se od nas traži, tj. da budemo pod našim prilikama «drugi On».

Na drugom mjesto smo već dotakli to pitanje; nekoliko naputaka neće biti suvišno.

Glavno zvanje kršćanina je: biti živi produžetak Isusa Krista: ud potpunog Krista, čija je glava Isus.

Ali Krist – glava, naš Gospodin, u čemu je bila bit njegove duše, bitni razlog njegovog dolaska na zemlju? Izvršiti u cijelosti, u svakom trenutku na slavu Očevu ono, što mu je nalagao Duh Sveti.

Trebamo produžiti Krista. Dobro razumijem; ne radi se naravno o tome, da ostvarimo ono što je sačinjavalo posebne crte njegovog života (roditi se u staji, živjeti u daščari zanatlije, umnažati kruh ili hodati po moru i ostalo). Ono što treba ostvariti to je bitno raspoloženje Kristove duše, usred svih epizoda, koje su za njega prolazne, a koje ja ne trebam oponašati. Koje je to raspoloženje? Slaviti Oca! ja, ud Kristov kao naš Gospodin, božanska glava, potpunom vjernošću Duhu Svetom u svakom trenutku. On, naš Gospodin to je proživljavao u svom vlastitom životu; ja trebam proživljavati isti program u svom životu.

Objasnimo ovu veliku nauku.

Jedna riječ sve sadrži: Nevjera je upropastila svijet! Vjernost ga spašava.

Nevjeru, koja je upropastila svijet, poznamo; nosi ime žalosne uspomene, to je istočni grijeh.

Grijeh je sadržavao dvostruki element: dolazio je od čovjeka; dolikovalo je dakle, da čovjek popravi grijeh. Vrijeđao je neizmjernog Boga; dolikovalo je dakle da bude neizmjeran Onaj, koji nadoknađuje za grijeh.

Riječ će tijelom postati. Tako će kao čovjek moći nadoknaditi na ljudski način; a kao Riječ će moći dati zadovoljštinu na «božanski» način.

Vrijeme se navršilo: zbililo se Utjelovljenje.

Grijeh se sastojao u neposluhu. Što će raditi utjelovljena Riječ tijekom svog života na zemlji? Slušati.

Stvor je težio da se nepravедno uzdigne do Boga, da se natječe s Bogom kao sa sebi ravnim, da se smatra Bogom po naravi, premda je bio pobožanstvenjen samo po milosti, samo po daru Najvišeg Veličanstva, ostavši «ograničen» i «ništavilo». Onaj, koji je bio doista jednak, postat će nižim, da iskaže Božjem Veličanstvu ono poštovanje nižeg višem, što ga je ljudsko biće uskratilo.

Kod našeg Gospodina bitno je ovo: da zadovolji za početnu nevjeru, On koji je mogao u Nebu iskazati svom Ocu samo štovanje nekog koji je Ocu ravan, pristao je utjeloviti se na zemlji, da bi mogao dati Bogu štovanje stvora.

Zato uz tekstove iz Evandjelja, koji dozivaju u pamet: «Otac i ja jedno smo», mi imamo čitav niz drugih tekstova, koji tvrde: «Otac je veći od mene».

Što radi Spasitelj od prvog trena Utjelovljenja? On izvršava kao malo dijete ono, što od njega zahtijevaju njegovi roditelji. August je zapovjedio, posljedice toga su jasle. Herod prijeti, odlazi u Egipat. Vratili su se u Nazaret, židovski zakon traži da dječaci sa navršениh 12 godina prisustvuju javnim svečanostima bogoslužja; Isus sluša. Njegova jedina ambicija je u svemu izvršavati ono, što Otac želi. Nije li On to, uostalom svečano rekao i Mariji, kada ga je našla izgubljenog u hramu: «Meni treba biti u onome, što je Oca mojega».

Kasnije kad naš Gospodin bude htio razložiti do najtajnijih pojedinosti u čemu se sastoji njegova misija, kao i bitni razlog njegova dolaska što će reći? «Moja hrana (to je srž mog života) je u svemu vršiti volju Oca, koji je na Nebesima».

Pa makar ta volja i razapinjala. Isus je samo želi ispuniti. Vidjeli smo to dobro u Agoniji: «Oče, Oče, ukloni ovaj kalež, to je previše, doista previše»: tu dolazi osjetljivost do izraza; naš Gospodin je bio čovjek kao i mi. «Ali Oče, neka ne bude moja volja, nego tvoja». Tu progovara silna volja. Što zato ako narav drhće pred grozom Kalvarije? Volja Božja, to jedino vrijedi, Fiat, Fiat! (Neka mi bude!)

I Spasitelj neće smatrati da je njegova zadaća završena, dok ne ispuni do kraja Očeve želje.

Što je rekao apostol Pavao, kada je htio ukratko ocrtati cijeli Isusov život? Krist nikada nije činio svoju volju». Tko to ne razumije? Je li On zato došao? Nipošto. Volju svoju, vršio je On gore. Ona je bila nerazdruživo jedno s voljom Očevom. Ako je došao na zemlju, to je sigurno zato da može vršiti volju Božju, a da njegova ljudska narav u tome ne mora nužno naći svoje zadovoljenje.

A što zatim vidimo kroz cijeli Isusov život?

Isus nastoji ispuniti u svakom času i najmanju Očevu želju, kako mu je očituje Duh Sveti, koga sv. Pavao obično naziva Duh Kristov.

Radi li se o tome, da naš Gospodin ide u pustinju ili se vrati? Što kaže Duh Očev, Duh Sveti? Tek nakon što se s njim posavjetovao Krist se odlučuje: «Duh je odveo Isusa u pustinju», bilježi sveti Marko: «Kad se Isus pun Duha Svetoga vrati s Jordana, odvede ga Duh u pustinju», primjećuje sv. Luka; i opet «I vrati se Isus u sili Duha u Galileju».

U nazaretskoj sinagogi Isus primjenjuje na sebe riječi Izaijine: «Duh Gospodnji je na meni. Po Duhu Božjem Isus tjera đavla i čini čudesa; pod utjecajem istog Duha On podrhtava od radosti i moli se Ocu ovako: «Hvalim Ti, Oče, što si ovo sakrio od mudrih i razumnih, a objavio malenima».

Kada je glava takva, takvi bi morali biti i udovi. Bitno kod Krista je pokoravanje Duhu Svetom, Ocu na čast i za obnovu njegovih prava. Zar bi moglo biti nešto drugo bitno, za ud Kristov, nego istovjetno pokoravanje Duhu Svetom i potpuna vjernost u ispunjavanju Očevih želja?

Za Krista postoji jedna jedina lozinka: potpuna poslušnost volji Božjoj, to je bio bitni razlog njegovog dolaska. Jedina lozinka uda Kristova, koja je također srž njegovog poziva, da postane drugi Krist je: slušati u svemu, kao i božanska glava volju Očevu, slijediti u svemu Duha Svetoga, slijediti ga u svim teškim stvarima tako, da se izbjegne teški grijeh.

Slijediti ga čak i tamo gdje se ne radi o velikoj stvari, ali gdje je volja Božja izričita, dakle slijediti ga dotuda da izbjegnemo laki grijeh. Slijediti ga čak i onda, kada se ne radi o zapovijedima Božjim, nego samo o željama s njegove strane, slijediti ga dotuda, da izbjegavamo svaku svojevolsnu nesavršenost. Tu velikodušnost dobiva ogromno polje; kasnije ćemo se još na to vratiti.

Vjernost, Vjernost, Vjernost.

Tako glava; tako moraju i udovi, ako žele biti pravi udovi autentične glave, koja je i njihova: «Sinovi Božji su oni, koje vodi Duh Božji.

Kao što je Duh Sveti bio onaj, koji je odveo Isusa u pustinju i doveo natrag, koji ga je poticao na molitvu, davao mu moć, kad je dijelio svoja dobročinstva, isti taj Duh, Duh Sveti mora nadahnuti sve naše pothvate.

Prvo se treba odvratiti od svakog grijeha: «Hodajte po Duhu, pa nećete udovoljavati požudama tijela»; ili kako Poslanica Rimljanima preporuča: «Hodajmo po Duhu, a ne po tijelu».

To je minimum, bez sumnje obavezan, ali nedostatan za onoga, koji želi biti savršena slika i savršeno produženje Krista. Vjerna duša nastoji se u svemu vladati po nadahnućima nutarnjeg Duha; bilježi sveti Ivan, pomazanje Duha Svetoga će vas poučiti. I doista, tko je sabran u svojoj nutrini ne može prečuti tolike poticaje milosti, koji ga nukaju na dobro ili na bolje, otkrivajući mu vrhunce i pozivajući ga, da se na njih popne.

Npr., potaknuti smo na molitvu. Otkuda dolazi poziv? Od Duha Svetog; a dogodi li se da se odazovemo njegovom glasu, čiji se on dah diže od nas prema Bogu? I opet od Duha Svetog.

On moli u nama, On stavlja na naše usne riječi koje treba. On govori za nas u neiskazanim uzdisajima: «Abba, Pater, Oče, Oče!».

I opet je Duh Sveti onaj, koji će nam otkriti darove milosti i rasvijetlit će nas o životu vječnom.

«Ako je netko žedan, govorio je naš Gospodin, neka dođe k meni». No, doći k njemu, što to znači, ako ne, biti ispunjen Duhom Svetim?» - «Onaj koji vjeruje u mene, nastavio je naš dobri Učitelj, iz njega će poteći rijeke žive vode». A Evanđelje dodaje kao tumačenje u čemu se sastoji ta voda života. Te žive vode nisu ništa drugo nego izljev Duha Svetoga, nagrada za one, koje žele potpuno prionuti uz vjeru. Vjerovati u Krista, to znači primiti Duha; nema ništa jasnijeg.

Da čovjek vjeruje treba posjedovati Duha; ali kad već jednom vjeruje, ovo posjedovanje Duha postaje osvajanje; malo prije bila je to tanka nit – mlaz, sada je to rijeka, ili bolje rijeke, jer ima i množine, koja označava puninu božanskih pohoda, puninu koja neprestano raste, ako čovjek ustrajno proživljava svoju vjeru.

Ukratko, koji učenik više može reći sa Učiteljem: «Činim uvijek ono, što se Gospodinu sviđa, to će više biti pravi ud, autentično produženje Krista. Isus je još rekao: «Onaj, koji u svemu nastoji vršiti Očevu volju (kako mu to objavljuje Duh Sveti), taj je moj otac, i moja majka, i sestra i brat».

Ne radi se samo o tome, da ne uvrijedimo Boga. Koliko god ta dužnost bila bitna, ona je negativna, nego je stvar u tome da Bogu damo maksimum savršenih djela; da slijedimo kao Krist, Duha Svetog, tako daleko, kako nas On hoće odvesti, da ne ostanemo na pola puta njegovih poziva, nego da ostvarimo sa svom željenom puninom program, koji se otkriva savjesti sadašnjeg časa.

Dati sve od sebe i nastojati što više praktički vježbati ljubav, to znači savršeno ostvariti Krista, ili, što je isto, savršeno slijediti Duha Svetog. Preostaje samo to, da u svemu što činimo unesemo onaj zanos, onaj plamen, koji je poticao Božansku Glavu: proslaviti Oca, spasiti svijet.

Tada u našem životu neće više ništa biti od običnog stvorenja. Ono «ja» više ne postoji. Samo se za Bogom teži. Ja više ne živim. Krist, sam Krist živi u meni». To je punina kristifikacije.

Tko kod ove uzvišene i strašne riječi svetog Pavla nije ostao zadivljen hrabrošću ovog velikog apostola, ali u isto vrijeme osjetio da blijeđi pred običnim velikodušnostima. Naše «ja» je pozvano potpuno iščeznuti, naše «ja» se mora potpuno uništiti. Sve čestice našeg bića i našeg života pretvorene, kao čestice kruha za vrijeme Mise, u novo stvorenje – nova creatura – moraju se preobraziti u «Isusa Krista».

Ono «ja» više ne postoji u meni; samo je još «Krist» tu. Ako bi se smjelo reći: sve se pretvorilo u «Isusa Krista».

U meni, kao i u njemu živi, samo još potpuno pokoravanje iz ljubavi svim Očevim željama, onako kako ih Duh Sveti objavljuje.

Pretvorba je tu i tamo, premda po različitom uzoru; ova časovita, ona iz dana u dan; ova bez zapreka, a ona i te kako mučna! Niti jedna čestica kruha se ne opire na oltaru. Sve se odvija lako i bez protivljenja. A u životu da se čovjek potpuno preobrazi u «Isusa Krista», što je ideal kršćanstva u punom smislu riječi i sa svim njegovim zahtjevima, koliko protivljenja, koliko spoticanja, koliko vapaja «naravi»! Ono «ja» toliko voli živjeti, a tako malo voli umrijeti, pa čak i u zamjenu za bolju sudbinu. Mi želimo postati «Krist», ali uz neznatne troškove. To je uzrok svim nepotpunim «pretvorbama», mutnim kristifikacijama gdje smo na kraju svojom krivnjom unijeli više «sebe» nego «njega». Nakon pretvorbe, u hostiji ne preostaje ništa od naravi kruha. A tko bi mogao ikada reći, čak i nakon tolikih godina kristifikacije, da u njemu nema više nijedne čestice onog mučnog egoizma; da je njegovo «ja» potpuno iščeznulo; da u njemu živi i vlada samo Krist; da njime vlada samo volja potpune vjernosti Duhu Svetom, volja slična volji Kristovoj; da je za njega kao i za Krista jedina hrana vršiti volju Očevu; da može u svemu reći kao Božanska glava: «Ja činim uvijek ono, što Otac od mene traži po Duhu Svetom?».

Samo je onaj pravi ud Kristov, koji savršeno provodi u djelo apsolutnu vjernost Duhu Svetom.

KNJIGA DRUGA

UVJETI VJERNOSTI

I. Poglavlje

Treba slušati, da možemo čuti

Nitko ne čuje Božanske pozive u dnu duše, ako ne zna uspostaviti tišinu u dubini duše. Sabrati se: to je doista nešto najpotrebnije, ali i najteže.

Zašto je sabranost potrebna duši ako želi osjetiti Božanske pozive?

1. Radi Božje diskretnosti

Bog djeluje uvijek na isti način. On se voli sakriti. Samo ga pažljivi otkrivaju. Mi se ponekad čudimo što toliki ljudi sumnjaju u Božju opstojnost. Zar cijelo stvaranje ne svjedoči za Stvoritelja? Sigurno da; no premda razum spoznaje Boga, iskustvo tu ništa ne primjećuje. Svevišnji Gospodar se skriva iza ograde drugorazrednih stvari. On, koji je pravi uzrok, ne želi biti jedini uzrok. Iz svog udaljenog višeg prebivališta On upravlja svime. No jer se ljudi nalaze u osjetnom dodiru samo sa posrednicima, oni zaboravljaju Vrhovnog Gospodara, o kojem sve ovisi. Svako drugo počelo bilo bi beskrajno bijedno, da mu Bog nije dao moć svoje stvaralačke djelatnosti. No kako se to počelo nalaziti u prvom planu, čovjek vidi samo taj uzrok. Da Boga otkrije, mora razmišljati.

Ovu uzvišenu diskretnost Bog svugdje pokazuje. On se šeće po svom djelu u svim vremenima i na svim mjestima; no On postupa kao u Raju zemaljskom; hoda tihim koracima i treba osluškivati da se razabere njegov korak, pod kojim jedva škripi pijesak, tu, sasvim blizu.

Kad ova Božanska opreznost postoji u naravnom redu, koliko tek više postoji u vrhunaravnom redu.

Riječ odlučuje da će sići na zemlju i utjeloviti se. Mislite li da je tu bilo buke, neke brige za izvanjsko, volja, koja bi se htjela nametnuti uz prasak i proglasiti na svoj način: «Pozor! Pazite dobro, tko sam ja!». Nipošto. Evo vam neke male Djevice od 15 ili 16 godina u beznačajnom zaseoku posve male zemlje. Ona se zove Marija; nitko je ne poznaje, osim nekoliko prijateljica iz njenog sela. Jednog dana dok je molila, čula je ponudu: postati Božjom Majkom. Dvije riječi pristanka: «Ecce ... Fiat!» - I u istom je trenu Riječ tijelom postala.

Kroz devet mjeseci ostaje On, kao i svako ljudsko biće, zakopan u krilu svoje majke ... I sada će se roditi. Sve treba biti dobro raspoređeno, da bi se sačuvala što veća tajnost.

Treba poći i popisati se. Poznato vam je što slijedi, sklonište usred polja, ponoćne jaslice. Slušajte: «Dok je pod vedrim nebom i u tišini zemlje, noć bila usred svog tijeka, potajno, daleko od buke ljudi, Vječna Riječ Oca, primivši ljudsku narav, pojavila se među smrtnicima, a na nebesima je odzvanjala himna: Slava Bogu na visini, mir ljudima dobre volje».

Zapazimo riječi: «u tišini zemlje, u noći, potajno, daleko od buke». To je Bog!

I tijekom cijele evanđeoske povijesti, On postupa na ovaj način: trideset godina skrovitog života; kada govori, čini to ne da objavi sebe, nego Oca, da bi proširio svoju nauku, On bira najradije skromne zaseoke i ivicu putova; ako naučava nauku posebno duboku, On ograničava dobrovoljno broj slušatelja: Nikodem i žena sa zdenca Jakobova; prije i poslije zadnje večere. Kada jednom pokazuje nešto od svoje slave, biti će samo tri svjedoka. Kada se radi o čudima,

koja bi mu mogla pribaviti naklonost masa, On iščezava kao poslije umnažanja kruha ili svjedocima čuda preporučuje šutnju. On pribjegava svojoj snazi čudotvorca samo toliko da potvrdi svoju riječ; apostoli će činiti sjajnija djela nego li su njegova.

Je li što tiše i diskretnije od pretvorbe i euharistijske prisutnosti! Nekoliko izgovorenih riječi i bit kruha više ne postoji; Isus je tu na oltaru. Iz dana u dan. On će ostati u tami Svetohraništa 24 sata i opet 24 sata, a da ne nastoji bukom svratiti na sebe pažnju! Ako ga posjete, dobro je. Nema li nikoga? On se ne tuži; sve se odvija kao da ga nema ovdje. Što bi se promijenilo u jednoj gradskoj četvrti, kad se Spasitelj svijeta ne bi nalazio u crkvi, tamo, uz kraj ulice?

Dovedu u crkvu neko dijete; krstit će ga. Što to znači? Presveto Trojstvo ući će u tu malu dušu. Čujete li dobro: Presveto Trojstvo. Bog, pa to je ipak netko! – O, vi to vjerujete! Pa tko misli na to?

Kad u neki grad dolazi kralj, car ili poglavar države, koliko zastavica, muzike i uzbuđenih ljudi! A ovdje, ništa.

Koje li obzirnosti našeg Spasitelja u vođenju njegove Crkve. Velika ličnost u Evandjelju je Otac. Nakon otkupljenja, rekli smo, velika ličnost je Duh Sveti. Naš Gospodin kao Učitelj doživljava poraz sa svojim apostolima. Nakon tri godine dodira s njim, oni se svi razbježe u času agonije, jedan ga izdaje, a drugi zataji. Duh Sveti će morati sići; tek će se tada plašljivci iz vrta ohrabriti i tada će tek znati prkositi mučeništvu. Isus tako žeda biti malen, izbjeći svako isticanje.

Za vrijeme svog života On se povukao pred Ocem; iza svoje smrti On se povlači pred Duhom Svetim.

Još više, On će upravljati Crkvom, koju je ostavio na zemlji i kojoj je povjerio ključeve kraljevstva samo preko posrednika. Njega nećemo vidjeti; vidjet ćemo samo njegovog posrednika. On će biti u Crkvi, bez sumnje, štiteći je od svake zablude i dajući izabranim poglavarima svijetlo i snagu. No i ovdje, koliko će ljudi proći kraj Kristove Crkve, ne prepoznavši Isusa Krista. Krivnja je sigurno na beznačajnosti velikog broja članova, ali i zato, što dobro zrno ne izbija uvijek pobjedonosno sred kukolja i što Gospodin više voli ponizna nastojanja jedne Božanske Crkve, čije se božanstvo otkriva samo najmisaonijima i najčišćima, nego sjajne pobjede božanstva Crkve, koja se nameće svima.

Ako je to uobičajeni Božji način, koliko tek treba onda više paziti da upoznamo pozive milosti, kada se radi pravom smislu riječi o djelu, koje se vrši u dubini duše?

Uskrsli Isus ušao je u dvoranu Zadnje Večere, a da nije nikakva buka objavila njegov dolazak. Tim više, kad nas Duh Sveti potiče, ni vojni glasnik, ni zvučne trublje ne najavljuju njegov dolazak. Ako je duša u stanju milosti – Bog se već nalazi na licu mjesta; On je ovdje, te neprestano poziva na vjernost. No nemojte računati na buku. Reći će sveti Pavao, skromna i tiha modulacija, prigušena koliko god je moguće. Specijalnost čovjeka je buka. Specijalnost Boga je šutnja.

A kako je imao pravo onaj pisac kada je ovako opisao Božje djelovanje u našim srcima: «Kao što voda prožima spužvu polako i bez buke, isto tako Božanski Duh prodira bez sile u dušu pripravnu da ga primi. On se ne nameće; On se nudi. Nasilni pohodi protive se njegovoj beskrajnoj finoći. Njegov je glas nježan, prijatelj sabranosti i mira. Da ga čovjek čuje treba stišati nutrinu.»

1. Radi svetog Božjeg ponosa

Bog je diskretan; uzrok tome nije lažna plašljivost, ni nemoć. On bi se mogao nametnuti; On to ne želi iz finoće i zato da našoj inicijativi ostavi više prostora.

Ne može biti da Gospodin nije veliki Gospodin; ne može biti da On nema vrlo jasan osjećaj svog uzvišenog dostojanstva. On bi htio prodrijeti i djelovati, pretpostavimo, ondje gdje su

zanimanja isprazna, gdje je nemir, pokret, vrtlog, potreba zamaha, neprekidne promjene, nerazborito traženje ništavila; On treba samo htjeti zatražiti prijem!

Bog se ne priopćuje u buci. Kada nađe nutrinu jedne duše zakrčenu sa tisuću stvari, On se nimalo ne žuri da se preda i nastani usred toga mnoštva beskorisnih stvari. On ljubi sebe; On ne voli da Ga se izjednačuje s raznovrsnim starim stvarima. Ipak On katkada traži svoje pravo i usprkos nepažnje, On se nameće pažnji. Nije bio poželjan, a On je ušao, On govori. Ali općenito Bog tako ne postupa; On izbjegava prisustvo koje je i odviše očito – nepoželjno.

Bez sumnje, ako je duša u stanju milosti, On prebiva u njoj, ali joj se ne objavljuje; pošto nije bio dostojan pažnje, On ostaje nezapažen. Budući da ljudi više vole «nadamjestke» nego Njega, On izbjegava – On, najviše dobro – da se usprkos svega nameće ljubavi. Što se duša više zasipa stvarima, to je On manje uporan.

Opazi li, naprotiv, da je netko sve raskrčio i da traži tišinu, Bog se približava: to Ga očarava. On se može objaviti; On zna, duša će Ga čuti, On se neće uvijek, ni najčešće, vidljivo objaviti; no duša će sigurno osjetiti nejasni poziv da se penje.

U svom drugom govoru na Duhove, nakon što je podsjetio da dvorana Posljednje Večere predstavlja prvo Svetu Crkvu, Tauler bilježi, da ona u drugom redu predstavlja vjernog krštenika u kome stanuje Duh Sveti. No on primjećuje kako je različno Božje djelovanje u dušama prema snazi priznanja, koja se u njima očituju.

«Svi ljudi ne osjećaju jednako ovaj pohod i nutarnje djelovanje. Premda je Duh Sveti u svim dobrim ljudima, tko želi biti svjestan njegovog djelovanja, osjetiti i uživati njegovu prisutnost, mora se sabrati u sebi, zaštititi se od svih vanjskih stvari i dopustiti da Duh Sveti djeluje u njemu, u miru i tišini. Tada čovjek počinje razabirati Duha Svetoga, koji će mu se objaviti. Što je čovjek od časa do časa skloniji vježbi sabranosti, to će svjesnije osjetiti, kako je sve snažniji ovaj nutarnji pohod Duha Svetoga, a premda ga je primio u punoj mjeri već od početka.

Ne odvrćaju od Boga zvanične službene dužnosti potrebne ili korisne. Duh Sveti nas neće pozvati na odgovornost, zato što smo izvršili njegovu volju. Budimo dakle savršeno mirni, ako usprkos naše želje, rad, koji se od nas traži apsorbira svu našu moć pažnje i ne daje da se lako spominjemo nadnaravnih stvari.

Svjesno traženje nepotrebne rasonode, to je štetno za dušu. Ako izvan zvaničnih dužnosti, uostalom u širokom smislu riječi, tražimo da se nepotrebno svuda raspemo, naše sjedinjenje s Bogom izlaže se pogibelji.

2. Radi iznenadnog Božjeg djelovanja

Još je jedan razlog, među mnogima, radi kojeg duša, koja želi biti vjerna mora živjeti u sabranosti, a taj je, što Duh puše ne samo gdje hoće, nego i kad hoće. Sveti Ignacije bilježi u «Pravilima za razlikovanje duhova», da je za nutarnje pozive svojstveno, što se priopćuju bez posebnog najavljuvanja i upozorenja.

Poziv može stići svakog časa. Prema tome trebalo bi biti svakog časa na oprezu. Svakako da se tu ne radi o nekoj tjeskobnoj pažnji, nego o razumnoj pažnji, koja je u savršenom skladu sa razboritom aktivnošću duše, koja je sva na svojoj dužnosti.

Ali jao! – «Većina ljudi živi na prozoru», kako je to već prije primijetio Froissard. Zaokupljeni jedino bukom i raskršćima ulice, oni nemaju oko za onoga, koji tiho u dubini sobe čeka, najčešće uzaludno, da može započeti razgovor.

Nasljeduj Krista pita: «Gdje si kada ne boraviš u svojoj nutrini?»

Zar na djelu?

Newman ima jednu lijepu propovijed: «Očekivanje Krista», u kojoj pokazuje, da samo oni mogu uhvatiti Boga na prolazu, koji su sposobni osvojiti milost, kad ona provali! Teško onima, koji ništa ne očekuju! Blaženi oni, koji u tišini i miru čeznu za božanskim Uskrsom, za

prolazom Gospodnjim. Blaženi oni, koji žive poput Mudraca s istoka, gledajući neprestano u noć, gdje će se doskora pojaviti tračak svjetlosti, koja vodi Bogu. Ah, što? Lovci se zatvaraju na dugo vrijeme u slamnate kolibice, da iznenade karavane ptica selica u tegobnom letu, a mi da nećemo pokloniti nikakvu pažnju Duhu Svetom, čiji će tihi golubinji let unijeti u naše živote vijesti iz kuće Očeve?

«Ja živim očima uprtim na Njega», pisala je Marie – Antoinette de Geuser govoreći o Bogu, «da doznam njegove najmanje želje i da ih odmah ostvarim.» Kako smo mi možda daleko od ovakvog stava. A ipak sveta Margareta priznaje da je mnoga Božja prosvjetljenja primila u refektoriju, za vrijeme duhovnog štiva. Duh puše gdje hoće i kada hoće.

Biti spreman. Biti spreman za dragocjeni čas njegova dolaska, za dragocjeni čas, kada će On u šutnji pažljive duše izreći svoju tajnu.

I kad Božji način ne bi bio takav kakav jest, nama bi se i u tom slučaju nametao jedan bitni uvjet. Razjasnit ćemo to jednom usporedbom.

Blizu sanatorija u Passy-u, u Alpama, nalazi se malo jezero okruženo jelama, u kojem se za vidna vremena zrcali Mont – Blanc. Jednog dana kada sam po službi došao u taj kraj posjetiti nekoliko bolesnika, rekoše mi: «Dajte posjetite Zeleno jezero. Divno je sunce. Prizor vrijedi pogledati.» Uputim se na označeno mjesto. Vjetar je bio potpuno otkrio snježni vrhunac; očekivao sam nešto divno. Ali jao! Mali podmukli vjetrić ušuljao se kroz jele, te je neprestano mreškao površinu vode. Niti jednog trenutka to lijepo ogledalo preda mnom nije bilo mirno, kako su mi obećali. Nije me oluja zapriječila da vidim; samo vjetrić na oko neznan.

Isto je tako i s dušama. Bog bi tako želio, da se odražava u duši. Nažalost, predana ludom uzbuđenju, ona sprječava božansku igru. To je uzbuđenje možda malo, ali ipak dovoljno da sve pokvari.

Kako treba u praksi shvatiti sabranost?

Ne propustiti prvo da se ostavi mjesta za određeno vrijeme molitve: molitva će postati spontana, uobičajena, molitva svakog časa, ako se vježbamo u propisanoj molitvi, molitvi određenoj za izvjesni čas i sat. Neka svatko o tome ispita svoju osobnu milost, prilike u koje ga stavljaju zvanične dužnosti i mišljenje duhovnog vođe.

Odredivši tako vježbe za molitvu, preostaje da se vježbamo u trajnoj sabranosti, u izvjesnoj vanjskoj šutnji u radu i govoru, a pogotovo u nutarnjoj šutnji.

Sve je to sadržano u nekoliko jednostavnih pravila.

- Govoriti samo onda, ako je govor bolji od šutnje.

- Izbjegavati grozničavost i prirodenu užurbanost. Što je najpotrebnije, kada nam se žuri, ne žuriti se. Kao što je rekao onaj veliki kirurg kod jedne hitne operacije: «Gospodo, počnimo polako; ne smijemo izgubiti niti jednu minutu.» A kome nisu poznati prigovori, koje je upravljao samom sebi mons. Dupanloup u svim svojim duhovnim vježbama: «Posjedujem strašnu aktivnost ... uvijek ću upotrijebiti više vremena, nego što to treba, da nešto učinim.» Na kraju života: «Nisam dosta utrošio svoje vrijeme; previše sam načinio, previše malih stvari na račun velikih.» I uvijek je bio isti refren: «Ne odrecimo se ni za što nutarnjeg života. Uvijek nutarnji život prije svega.» Nije li on jednom želio, da se povuče u veliku Kartuziju?

Sjetite se poslovice: «U zatvorena usta ne ulazi muha», pa riječi Lacordair – a: «Šutnja je iza riječi druga snaga svijeta.» Možete to, uostalom, slobodno ispraviti i reći, prije i prva.

Sjetite se katkad velikih «aktivaca», onih čiji je život bio prepun, jednog Lyanteya, Focha, jedog Gandi –a , i pogledajte, kakav je tu udio imala šutnja. Sjetite se pogotovo Kristova primjera: trideset godina šutnje prije četrdeset dana u pustinji; uz tu cijenu se spašava svijet. Sabrati se, a tek se iza toga istrošiti. Po «samoći» nas se prosuđuje. Ne budimo nikada kao skitnica, koji nema svoju kuću. Sjetimo se uvijek da se vrijednost svakoga prosuđuje po sposobnosti koju posjeduje, da bude sam.

Vjerovati u nevidljivi svijet bježati što više od maštanja. Jedan moderni pisac piše: «Siguran sam, kad bi drugi utonuli u šutnju i u samoću kao ja, Bog, koji je skriveni Bog ne bi dugo kasnio, napojiti ih na izvorima što ih oni nose u sebi, a da to ne znaju.» On dodaje: «Ne želim pobijati težnje naravi u korist jedne duhovne iluzije, nego želim izaći iz sebe, da bih dospio do svog pravog bitka i do posjedovanja one istine, koja se može samo slabo izvježbanim očima pričiniti iluzijom ... Bože moj, budi blagoslovljen, što si mi dao sve bolji ukus za tvoju nevidljivu moć.»

Samo se po sebi razumije, da ima «dva stupnja u sabranosti:

Jedan snažniji, službeniji, u vrijeme, kada je prvo i pretežno zanimanje Bog sam ili božanske stvari (molitva u svim oblicima).

Drugi, redoviti, u vrijeme, kada druga zanimanja zaokupljaju izvanjski i svjesni dio duše. Sabranost se onda sastoji: 1. u uskoj vezi s dragim Bogom, a to je osobito u volji spremnoj, da Ga sluša bez pridržaja ... 2. u nekoliko iskrica, koje su bliže toj nutarnjoj vatri ili po njoj sjajnije.»

Tako se izrazio u privatnim konferencijama u Nenilly – u č. O. Leonce de Crandmaison. On je dodao:

«Sabranost se može spojiti sa suhoćom, premda je ona lakša i skoro vidljiva u časovima utjehe, osjetljive prisutnosti i svjesnih zahtjeva Božanskog Učitelja.»

Ova zadnja misao dobiva svoje razjašnjenje i potvrdu, ako je usporedimo sa mišljenjem drugih duhovnih vođa. Evo što je mislio jedan od prvih učenika Lakordairea «o mogućnosti da ostanemo tijesno s Bogom sjedinjeni i da trajno mislimo na njegovu svetu prisutnost sred nužnog općenja s bližnjima.»

«Premda to nije svima jednako lako, ipak je sigurno, da duša koja želi biti, u pravom smislu riječi pobožna, mora oko toga nastojati i učiniti sve što može, da njezino sjedinjenje s Bogom, postane tako trajno, kako to dopušta stanje naše naravi.

«Ako smatramo da je prisutnost Božja stanje, koje se sastoji u tome, da si Boga predstavimo pomoću mašte, priznajem da je stvar gotovo nemoguća. Ne bih čak ni savjetovao, da se vježba u takvoj prisutnosti; to bi značilo jako se umoriti i biti više na gubitku, nego na dobitku.

«Mi se moramo vježbati u ovoj Božjoj prisutnosti, koja proizlazi iz nježne i mirne pažnje srca, što se okreće i trajno boravi uz predmet, koji se mora iznad svega ljubiti. Ta prisutnost postaje toliko lakša i savršenija, koliko je mi više i čišće ljubimo, jer ona je u prvom redu učinak ljubavi.

«Taj način vježbanja u prisutnosti Božjoj je najbolji. Daleko od toga da bi nas smetao u radu za službu Božju, on nas baš čini pažljivijima, pomaže nam, da ga bolje vršimo, s ljubavlju nas uza nj veže, da bismo Bogu ugodili u svemu što činimo.»

Poslušajmo drugi glas:

«Je li moguće ne ostaviti misao na Boga dok radimo – pitali su učitelja duhovnog života – P. Ginhac –a dok je bio učitelj mladih svećenika isusovaca, koji su obavljali svoju «treću godinu probacije?»»

On je odgovorio: «Da, može se. Prvo šutke, imajući namjeru da sva svoja djela odnosimo na Boga: ali i izričito po ljubavi, i to na dva načina: prvi – manje savršeni, kada ljubav često misli na ljubljenu predmet: drugi, u pravom smislu savršen, kada ljubav postavši žarča, učvršćuje u duši jedno trajno sjećanje i trajnu misao na Onoga, koga ljubimo, tako da, ne gubeći Ga iz vida, unesemo u sve što činimo za Njega i pod njegovim Božanskim pogledom potrebnu pažnju, da bismo sve dostojno izvršili. Ljubite, dakle, i problem je riješen.»

Za prvi oblik sjedinjenja s Bogom s uključenom nakanom, dostatna je, takozvana, redovita milost Božja; za drugi oblik, sa dvostrukim načinom, ali pogotovo za zadnji, obična milost nije dostatna. Tako ljubiti moguće je samo ako nam ljubav, u nama pomogne da tako ljubimo.

No, ako još nismo do toga došli, možda je to zato, što nismo dosta molili, da nas Ljubav nauči ljubiti je.

II. Poglavlje

Svjetlo da bismo razlikovali

Kardinal Mercier preporučivao je da često ovako molimo: «O Duše Sveti, dušo moje duše, ja Ti se klanjam, rasvijetli me, kaži mi, što moram činiti, daj mi svoje zapovijedi: obećavam Ti, da ću se pokoriti svemu, što od mene tražiš, da ću primiti sve, što će mi se po tvom dopuštenju dogoditi, daj mi samo, da upoznam tvoju volju».

Za neke nije poteškoća u tome da upoznaju želje Božje, nego više u tome da ih ispune. To je problem velikodušnosti; još ćemo se na to vratiti.

Za neke duše prethodi upravo ovaj problem: «Kako da upoznam, što Duh Sveti traži od mene?»

Bog nam na tri načina objavljuje svoju volju: zapovijedi, zahtjevi zvanične dužnosti, nutarnja nadahnuća.

U prva dva slučaja da se volja Božja upozna, općenito nema poteškoća ili ih malo ima; postoji jedno objektivno pravilo, tekst točno određene lozinke, očevidnost jasnog zahtjeva.

Mnogo je lakše prevariti se, kada se radi o trećem slučaju, o nadahnućima. Mi ćemo govoriti o tom trećem slučaju.

Uzrok varke može biti izvjesno pomanjkanje dovoljne ravnoteže. Mnogi imaju više velikodušnosti nego razboritosti.

Za vrijeme mučeništva Crnaca iz Ouganda, neka žena, služavka na misijskoj postaji, čuvši, da je smrt za vjeru sredstvo, koje vodi u nebo, ostavi kuću Sestara i uputi se prema mjestu mučenja. Poglavarica je sretna i bila je u sto muka, kako bi je spriječila, da se baci u vučje ralje. Velikodušnost, sigurno; ali velikodušnost na krivom mjestu, jer je zaborav pao na krepost razboritosti.

Kod drugih to neće biti manjak razboritosti, nego primjesa izvjesne taštine, koja je uvijek tu, pogotovo ako se radi o nadahnućima, koja pozivaju na neobična djela velikodušnosti.

Sveta Margarita Kortonska dala se je povlačiti s užetom o vratu po ulicama Montepulciana od jedne žene, koja je imala za dužnost, da je pogrđuje. Kad je fra Giunta Bevegnati čuo za to, on joj je to zabranio, među drugim razlozima i radi toga «što prezir samog sebe dosta često služi kao stepenica za oholost».

Pa i tamo gdje pitamo za savjet razboritost i gdje se čuvamo taštine, može se dogoditi da zalutamo, ne radi toga,

Ostaje još posljednje sredstvo, koje najmanje vara, da bi se otkrilo, je li nadahnuće, o kojemu je riječ, od Boga ili se u to upliću tamni elementi, koji dolaze od mašte ili od đavla. To je sredstvo podvrći se sudu poslušnosti.

U tome se slažu sve velikodušne, prosvijetljene osobe, kao i svi učitelji duhovnog života.

Ispitujući opasnosti, što mogu snaći dušu, koja se odazove nadahnuću, za koje misli da je od Boga, pater Surin piše:

«Svjedočanstvo, koje Duh Sveti daje čistim dušama uvijek je udešeno prema svjetlu vjere; ono ih navodi na poslušnost i traži to od njih obavezno. To svjetlo je najobilnije kod onih, koji ga primaju pod vodstvom drugih. Oni spoznaju da je potrebno slušati i to im je uživanje, jer su ponizni. Duh Sveti ne prosvjetljuje, i ne tješi one, koji nisu prigrlili s pravom poniznosti put mrtvenja i odricanja.»

«Utemelji u Madridu» - govorio je tajanstveni glas Tereziji Avilskoj. «Ne, u Sevilji», izjavio je pater Gratien, po kojemu se svetica odlučila ravnati. Ona ostane kod Sevilje: «Ne

mogu se prevariti», primjećuje ona, «ako slušam svoje poglavare što se tiče istinitosti mojih objava, ali mogu tim prije ako sudim sama».

Kada je sv. Margareta Marija bila u najvećoj ekstazi, neosjetljiva za dodire i pozive, odmah bi ustala, čim bi se izgovorila riječ poslušnost.

«Moj Bože», piše Lucija Kristina 29. rujna 1883., «oprosti mi što ću reći ja tvoje malo stvorenje ... Kad bi došlo do toga po mudrosti i razboritosti vidjevši moju bijedu i izvanrednu krhkost moga duha – da mi kažu da se moram opirati tvojim milostima, ja bih se odmah opirala Tebi, moj Bože, jer bi morala biti poslušna u svim stvarima do krajnjih granica. Nastojala bih zatvoriti oči, začepiti uči svoje duše, da Tebe ne vidim i ne čujem, ugušila bih svoje srce, kako bih mu spriječila da Te osjeti.»

Marija Antoinette de Geuser piše da između nutarnjega nadahnuća i izjave «njenoga vanjskog Isusa Krista», drugim riječima vođe njene duše nema biranja: treba bez straha žrtvovati nutarnje nadahnuće ako ga ne odobrava poslušnost.

Ako je koja osoba i najprosvjetljenija u svijetu, priznat će da se u više slučajeva ne može osloniti na vlastiti sud, nego se mora pomiriti sa poslušnosti ili barem s tuđom kontrolom. «Kad bi se skupilo u jedno sve, što ima duhovitoga i razumnoga u svijetu», piše pater Louis Lallemand, «ne bi se moglo u jednom ili drugom slučaju prosuditi, što bi bilo bolje s obzirom na nas prema Providnosti.»

Često trebamo drugoga koliko i sebe. Bez dvojbe moramo iscrpsti svoju oštroumnost prije nego se savjetujemo s drugim, da bi sačuvali svoju vještinu i zakoniti običaj da sami odlučimo sve što možemo urediti sami. Ali učinivši tako i spasivši inicijativu, mudro je potražiti tuđi sud.

Navest ćemo p. Louisa Lallemanda: «Nije li opasno – pita se on – pasti u neku vrstu protestantizma i prekomjerno hvaliti nutarnje vodstvo Svetoga Duha?»

«Nikako – odgovara on – ne radi se o tome da sve podložimo nutarnjem Duhu, kao što kaže kalvinizam. On je sam podvrgnut vjeri i ugledu Crkve i nastoji usavršiti vjerske vježbe i druge kreposti. Odbaci li se vanjski autoritet, tada vjera nije više vjera «u duhu i istini», ona je čisti formalizam. Odbaci li se nutarnji duh, tada se upada u neku vrstu kalvinizma. Katolicizam se čuva ovih dvaju krajnosti, on prihvaća vanjski autoritet i nutarnje prosvjetljenje. Uostalom nije li vlastitost Duha Svetoga da se očituje o oba oblika, ujedinjen u savršenu sintezu i po vidljivom djelovanju i po svojim nevidljivim poticajima. Ondje, gdje bi bilo sukoba, odlučuje ugled vodstva duše tj. duhovni vođa.

Tako nema opasnosti za vjernost prema nadahnućima ondje, gdje se želi uvijek uteći tuđoj razboritosti, kreposti, poslušnosti, autoritetu Crkve, dok u isto vrijeme to je najdragocjeniji poticaj za duše.

Moguće je da neki poglavar, nedovoljno prosvjetljen misli, da se mora protiviti onom, što traži nadahnuće. Općenito nema drugo nego slušati. Ako je pak nutarnji glas uporan, iako inače jamči za vjerodostojnost poziva život dosta svet, dozvoljeno je – pošto smo prije molili i razmišljali – obratiti se drugom učenijem poglavaru pod uvjetom da mu kažemo što je odgovorio prvi i koji su bili razlozi da je odbio.

Pisac korisnog sveska: «Pour faciliter la direction – Da se olakša vodstvo», P. Duffner daje naslutiti drugi slučaj, gdje izgleda da je zaboravljeno pravilo razboritosti kod duša, čiji život inače pokazuje posebno vodstvo Duha Svetoga. Ovdje mislimo na brigu za zdravlje. Ponovimo! Posebne zahtjeve božanskoga Duha mora duhovni vođa dostojno kontrolirati. Ovaj može u toj pretpostavci – i samo u toj pretpostavci – popustiti da slijedi nadahnuće, ako se zahtjevi protive stvarnim oznakama zdravog razuma, što više i onim običnim nadnaravnim.

«Za sve, svagdje i uvijek – dodaje Otac – volja Božja, jasno spoznata ima biti vrhovno pravilo svih naših čina cijeloga našeg života. Nemati brigu za to, značilo bi napad na neograničeno pravo Božje nad njegovim stvorovima. U isto vrijeme time bi mogli veoma

škoditi dušama, pošto bi ih to u nekom slučaju spriječilo da herojski izvedu veći stupanj kreposti, na koji su predodređeni.»

Oslanjajući se na njihovu tvrdnju, autor se poziva na ugled P. Ch. De Smita, bivšeg predstojnika briselskih bollandista i pisca dragocjene knjige «Notre vie surnautrelle» (Naš vrhunaravni život): «Božanska nadahnuća nekada se ne slažu s običnim pravilima razboritosti, čak ni vrhunaravne, a u Božjem planu često mogu proizvesti veliko dobro, koje obična razboritost može smatrati kao zlo.

Dobri teolozi zapažaju to upravo u žrtvi Abrahamovoj, u smrti Samsona, u mučeništvu svete Apolonije.»

Sigurno da su jedini suci u takvim slučajevima oni, koji znaju voditi duše.

Ovdje ne govorimo za duhovne vođe – oni znaju veličinu i ozbiljnost svoje dužnosti i što mogu dozvoliti – mi govorimo vjernicima.

Za njih ponavljamo. Njihovo vladanje može se ukratko izraziti ovim aforizmima – mudrim izrekama.

Bojati se neobičnosti:

Voljeti kontrolu – nadzor;

Izbjegavati sve što se protivi razboritosti ili dužnosti zvanja.

III. poglavlje

Velikodušnost u poslušnosti

Pretpostavljamo da je duša sabrana, ona je po tomu sposobna čuti Boga, koji nas neprestano poziva. Ako duša inače razlikuje ono, što doista dolazi od Boga, ona se ne vara u vrsti i veličini božanskih poticaja.

Što da poželi više? Čvrstu volju da izvede što Bog traži.

«Svaki časak moramo izvršiti neku Božju odredbu i taj časak se gubi u vječnosti, da bi zauvijek ostalo ono, što smo učinili», kaže nam Franjo Saleški.

Pretpostavimo da smo odlučili sve dati. Priroda se buni i stavlja nam na put trostruke zapreke:

- napast da odgodimo;
- tajne razloge u volji da otklonimo, da izbjegnemo;
- maniju, čudnovatu naviku da počinjemo iznova.

Napast da odgodimo može ostaviti Boga da čeka, na više načina.

Najgrublji način jednak je potpunom odbijanju: «Oženio sam se i ne mogu doći (odmah).»

Ne manje stvarno u biti, ali otmjenije u načinu, udvorna je molba da nas ispriča. Molim te ispričaj me.» Ovome smisao može biti dvojak, kao da bismo htjeli reći: «Ispričaj me za žrtvu koju od mene tražiš, ja ću ti doprinjeti drugu.» Kao što bilježi neki šaljivdija, Bog hoće glavu Golijata, a vi mu nudite glavu ovce ili zeca.

Ili bi se pak ovako podrazumijevalo: «Ispričaj me za danas, sutra ću vidjeti.» To je čista napast odgađanja, koju susrećemo možda najčešće.

Pošto Bog obično beskrajno diskretno postavlja svoje zahtjeve, u čemu i jest milina njegovih putova, mi zaboravljamo, kako je odurno pustiti da čeka najviše Veličanstvo.

Ala bi dobro učinili pod Ljudevitom XIV, ili za Napoleona, da se nisu odmah odazvali pozivu monarha! A jer nas Bog zove, zar je dozvoljen nehaj? Što je on delikatniji u brizi za našu vjernost, pristajala bi to veća obzirnost s naše strane, koja bi nas potakla da letimo k njegovoj službi: «Odmah, Gospodine! Ni za časak neću da Tebe zapostavim. U minuti hoću da odgovorim na tvoj poziv.»

Tako čine sveci. Anđeo javi Josipu: «Uzmi dijete i majku njegovu i idi!» To je u dubokoj noći. Ništa nije pripravno. Egipat je daleko. Ne poznaju put ... Ne znači ništa! Bog to

zapovijeda po svom poslaniku da ostave kuću. Nema oklijevanja. Ustanu, skupe potrebno i odlaze.

Isus pozva Petra, Andriju, deset drugih ... «Statim, odmah,» kaže Evandjelje, ostaviše lađu, mreže, obitelji i evo ih, slijede Učitelja.

«Idi, kćeri Božja, idi!» kaže božanski glas Ivani Arškoj. Čim jasno sazna kuda treba ići, naime «kralju» - eno Ivane odlazi. Ali konačno, primjećuje Baudricourt, čemu ta hitnja? Kad misliš krenuti na put? – «Bolje danas, nego sutra, a bolje sutra nego poslije.»

Za Richelieu – a, Louise – Angelique de la Favette, dvorska gospođica Ane Austrijske htjela je otići u samostan Pohodaenja. Kralj Ljudevit XIII. uskrati dozvolu i zamoli oca Caussina da zategne odlazak. Louise – a Angelique odgovori: «Duh Božji me požuruje ... Tko nije pripravan danas, još će manje biti sutra. Mnogi su izgubili dobro nadahnuće, jer su odložili za jedan dan.

A mi koji često kasno odgovaramo na poziv božanske milosti slični smo plimi zaljeva Vaunes; morski val može provaliti u ovaj zaljev samo kroz uski tjesnac i treba dva sata da ispuni sav prostor dok je more na obali već prije dva sata naraslo. Treba čekati dva sata da ono naraste do kraja zaljeva.

Tjesnoća tjesnaca. Ograničen pristup u našu dušu. Bog ju želi osvojiti, sasvim je potopiti, a mi procjeđujemo ulaz njegove milosti i ona ulazi na tanki mlaz i polako. Izguljenog li vremena! I tako se val povuče, a da još nismo dali Bogu potpuno pravo da zaposjedne sasvim našu dušu.

Malo drugačijom usporedbom iznenađuje nas sv. Franjo Saleški: «O Bože, Theotime – piše on – kad bismo primili nebeska nadahnuća svom veličinom njihove snage, kako bi u kratko vrijeme napredovali u svetosti! Ali ma kako obilan bio zdenac, voda iz njega neće ući obilno u vrt, nego prema veličini kanala kojim se dovodi iz zdenca. Kako god Duh Sveti kao izvor žive vode govorio svestrano, neprestano našem srcu nudeći svoju milost, ipak neće da milost uđe u dušu bez naše slobodne privole, neće je uliti ... nego samo prema mjeri našega surađivanja.

Tako mnoge duše stignu na kraj svoga života a da nisu nikada ili skoro nikad dopustile da im milost posve osvoji dušu. One su uvijek odmjeravale, odmjerile pristup, zaustavile plimu. Sada je prekasno, evo kako nema više mjesta ni za «odmah», niti za «odgađanje». Prošlo je vrijeme, ušli smo u vječnost.

Pomislimo ponekad na kajanje, koje bi imali na smrtnom času, što smo odviše često ostavili da čeka Onaj, koji nas je htio podići tako visoko.

Ne pripisujemo li slikaru Corotu ove divne riječi? Jedan učenik mu pokaza djelo, koje je nedavno svršio, učitelj mu je pokazao neke pogreške i naznačio kako da popravi. «Dobro, dobro – reče učenik – ispraviti ću sutra.» - «Kako sutra? – nastavi Corot – a ako umrete noćas?» Bila mu je odvratna misao da bi netko mogao umrijeti i ostaviti nezavršeno djelo radi mučnoga odgađanja.

Iza napasti odgađanja, uzmicanje – nestalnost volje.

Odmah nađemo izgovor, napravimo lijepo lice ili igramo običnu ulogu, tu priznajemo svoj kukavičluk, kao da se to samo po sebi razumije, nekada čak i izričito.

Možda ste čitali onu vanrednu knjigu «Francois (Franjo), koju je napisao p. Auguste Valesin, govori o mladom, vanredno darovitom dječaku, koji je umro sa devetnaest godina, a bila je to duša predodređena. Poslali su ga u dom, koji služi kao «Sana» (oporavilište). I jednoga dana prirede svečanost: ples, glazba, svakovrsne zabave. Kao i svi ostali prisustvovao je i Franjo veselju. Neka sam pripovijeda činjenicu: «Ostavio sam dvoranu u međučinu i opet ću se vratiti. Najednom pomislim na Isusa. Tada je za me bilo svršeno. On me je gledao blagim pogledom. Razumio sam po tisući puta da me On neizmjerljivo voli, da žeda moju ljubav. Osjetio sam žar te ljubavi, ali još više, shvatio sam da je On sam baš u taj čas, da On želi da ja mislim na Njega i da Ga ljubim upravo taj čas, da očekuje moj žarki, slobodni

odgovor na svoju ljubav ... Učinio sam to da sam se vratio u dvoranu, jer mi je bilo nekako neugodno ne vratiti se na zabavu iz straha (kojeg ne znam objasniti). No odmah sam osjetio odvratnost, jer je bio veliki kontrast između mojih misli i odurne, lakoumne atmosfere u dvorani» ...

Ponovo iziđe i povuče se u garderobu: «U duši sam osjetio divotu Boga – Ljubavi ... Da razumijem što znači, Bog je ljubav, zamislimo si beskonačnu žarku, čistu, žestoku ljubav čovjeka, koja je beskrajna; uključimo i oznaku da je beskrajno nježna; nježna kao ljubav majke, koja plače od ljubavi kraj sina u kolijevci. Evo, to je Bog – Ljubav i to sam razumio među ogrtačima u garderobi.»

Poželi vidjeti neke točke programa, vrati se u dvoranu, ali oćuti potresni osjećaj svoje naravi. Ova rećenica nam kaŹe sve: «Kad sam ostavio Isusa samoga, rastresao sam se.»

Moramo istaći da taj dječak nije bio skrupulozan, on ne vidi zla u tome da prisustvuje zabavi, a zna kako se moŹe sluŹiti Bogu sasvim obićnim djelima. Zna da ne mora baš biti prisutan, da nitko ne bi opazio njegovu odsutnost, a kad bi i zapazili, lako bi ga isprićali sa mogućnosti da je moŹda umoran, a onda – iako je osjetio nutarnji poziv da ostavi buku – iz obićnog kukavićluka on se vraća u buku na štetu dragocjenog prosvjetljenja ili na štetu nenadoknadivog sjedinjenja.

Prema tomu kako sebi predbacuje, vidi se da se boji Źrtve.

Taj strah je u nama svima kada se poćnemo mrtviti (nije li svako mrtvenje smrt nećega u nama ono najvaŹnije što moramo ućiniti?).

Ćut ćemo kako je to opisao, ne mladić od devetnaest godina, nego prelat na visokom poloŹaju, a bio je jedan «jaći».

Opat d'Hulst je u duhovnim vjeŹbama u Clamartu. Na njega su djelovale «VjeŹbe sv. Ignacija» svojim postupnim izlaganjem ljubavi, i on je voljan da se preda boŹanskom djelovanju bez pridrŹaja i umanjivanja. I doista bio je on dosta srćana duša da prijeđe sva protivljenja prirode. Ništa ne smeta! Narav govori i tuŹi se prije nego treba privoljeti na velikodušnost. Opat d'Hulst piše u svojim bilješkama (1872): «Naš se nadbiskup pita da li je moguće obratiti Paris i on misli da je moguće. Ja bih ćak i ustvrdio, ali uz jedan uvjet, a taj je da bi svi pariški svećenici bili dobri, a mnogi i sveti ... Ove misli i osjećaje stavio sam do nogu Djevice u predvorju. Molio sam za revnost i posvećenje moje braće. Tada sam osjetio da se u meni budi pitanje koje me uzbuđuje i neprestano uznemiruje: «Zašto to ne moliš od Boga za sebe? Bojao sam se to moliti od straha da ne budem uslišan. Evo osjetljive toćke! Svaki put kad sam bio ozbiljno sabran, ponovilo se to pitanje u meni i taj strah.»

Evo jasnog prikaza prema naravi u kojoj nema ništa svakidašnjeg. Strah od potpunog predanja, sklonost prema okolišanju, suviše jasno izraŹena fiksna ideja, da nastoji radije zapreku obići, nego da ju svlada. «Moj BoŹe, saćuvaj me napasti da postanem svet» rekao je Jacques Rivière, bivši slušać profesorske škole, direktor «Nouvelle Revue francaise» dogine 1914., koji se obratio u ropstvu; to je prije slićno stanju duše Francoisa, nego mgr d'Hulsta.

Što se tiće toga tajnoga izbjegavanja naše volje Foerster pripovijeda dva događaja puna znaćenja.

U školi jahanja ućenik mora po prvi put pokušati da preskoći motku. Odjaši u kasu. Stigavši do motke, konj neće da preskoći: «On neće» vikne ućenik. «Ne, konj hoće, to vi nećete. U zadnji ćas vi ste neosjetno potegli uzde. Htjeli ste preskoćiti, ali ćasak prije skoka uhvatio vas je strah i promijenio vašu volju, ona je suprotnim nadraŹajem zadrŹala trćanje konja.»

Evo još jasniji dokaz kako sama pomisao, da je teško svladati zapreku, postaje stvarna poteškoća da ju se svlada.

Neki kapetan imao je konja, koji bi se svaki put pripinjao kad je bio blizu vlaka. On ode na dopust. Neki mladi oficir se ponudi da će svaki dan izjahati na tom konju. Projaši pokraj vlaka, Źivotinja se nije propinjala. Na povratku upita ga sluga, kako se je vladao konj. «Jako dobro.» - «Gle, kapetan nije u tom uspio.» Slijedeće dane opet je lieutenant izjahao.

Nemoguće! Ovaj put konj nije poslušao, možda je misao na neuspjeh kapetana oslabila odlučnost jahača, a brigu jahača (bez dvojbe), koju jahač nije ni sam primijetio, osjetio je konj vrlo dobro i tako je životinja postala nesigurna u datom momentu.

Nije li u čovječjem biću još češće, i još više umanjena ili zaustavljena moć djelovanja nego u slučaju jahača i njegova konja? Nekada je to misao, koja je nikla iz mašte ili neki grozničavi strah, jedva zapažen, ali ga naš oćut ipak odmah prenese na volju.

Htjeli bismo dati sve. Stani! Iz dna duše diže se prigovor, katkada bez našeg znanja. Nešto smo i dali, oh da. Jedno ništa prema onomu, što je Bog tražio. Instinktivno srce je zadržalo ruku. Kako je teško biti dosljedan u vjernosti, o tome mogu govoriti oni, koji su pokušali jednog dana sve dati. Priroda je tako kukavna. Tako bilježi sa smiješkom William James: «Povućemo granicu, ali većina nema živu naklonost – veliku napast za dobre stvari koje se nalaze s obje strane ove povučene crte.»

Kad bismo ipak znali koja nagrada čeka veledušno predanje!?! Vi poznajete priču onoga indijskog prosjaka, o kojem piše jedan autor. To je priča nas mnogih.

«Išao sam putem kroz selo proseći od vrata do vrata», pripovijeda čovjek u dronjcima, «najednom ugledam zlatna kola slična divnom snu, čudio sam se, misleći, koji bi to bio Kralj svih kraljeva, kad kola stanu. Ti si me pogledao i sišao s kola smiješeći se. Osjetio sam da je konačno došla sreća moga života. Najednom si ispružio svoju desnu ruku i zapitao: «Što ćeš mi dati?» Ah, kakva je to bila kraljevska igra: prosjačiti od prosjaka. Bio sam zbunjen i ostadoh smeten; konačno lagano izvadih iz svojih bisaga jedno pšenično zrno i dadoh mu ga.

Ali kako veliko bilo je moje iznenađenje kad sam navečer ispraznio sasvim svoju vreću! U gomili siromašnog zrnja našao sam sasvim malo zrna zlata.

Gorko sam tada plakao i mislio: «Zašto nisam imao srca da Ti dam sve svoje?»

Nije li poučno, samo u drugom obliku i za nas ono, što se dogodilo, čini se, cistercisti Joachimu de Floreu?

Jednog dana izađe u samostanski vrt da razmatra. Ugleda mladog čovjeka velike ljepote, koji držaše čašu – amforu. «Joakime, uzmi i pij!» Redovnik poslušao, ali ipak ne iskapi do dna izvrsno vino, koje mu je bilo ponuđeno. «O, Joakime», reče mu anđeo, «da si ispio do zadnje kapi, sve bi znanje posjedovao.»

Samo da nam se nikada ne dogodi da natrag tražimo, pošto smo dali kukavno zrno ili bijedno zrnje naših bisaga ...

Ima priča o djeci, koja su metnula kraj Isusovih jaslina svoje slatkiše, ali su ih neki uhvatili da su – čim su im okrenuli leđa – ponovo pokušali «lizati svoje žrtvice».

Mi smo uostalom već naveli jake primjere: Rosetti, Lulli, Angelique, Rauce nam je govorio sam ... Ima ih i više:

U Veneciji novoizabrani dužd bacio bi u more zlatni prsten kao simbol vjenčanja Republike s oceanom, ali se kaže, da su ronjoci jedva bi se svečanost završila, morali poći u potragu za prstenom.

I mi smo takvi. Tko ne bi našao u svom moralnom životu ovakvih zapljena, a da se mnogo i ne ispituje? Nismo li obični otimači u našim žrtvama, sladokusci, koji si ponovno uzimaju iza kako su pridonijeli svoje najbolje žrtve?

Razumijemo odgovor originalne ali razborite osobe, koju je zapitao redovnik, engleski oratorijanac Faber: «Kad biste bi imali podignuti jednu crkvu, kojoj Božjoj vlastitosti bi ju posvetili?» «Posvetio bih ju bez oklijevanja božanskoj strpljivosti!»

Za ovaj izbor ne treba objašnjenja. Koju li strpljivost ima Gospodin kada podnosi naše nesposobnosti i našu nestalnost!

Sigurno On zna iz kakvog smo gliba proizašli i ne iznenađuje ga naša smjesa; On zna uostalom da nas kao djecu Adamovu izjeda požuda, ali On zna također sve milosti, kojima nas je obasuo. Ne bi li one trebale donijeti vjernost makar uz najnižu cijenu? Nisam li preblag

prema sebi i brz da ispričam svoja pomanjkanja i svoju sićušnost? Ipak pripazimo da ne budemo prestrogi.

Krivo bi zaključili na neiskrenost žrtve, koju smo prije učinili, s obzirom na ovakvo ponavljanje. «Nisi bio posve vjeran, dakle ni tvoje prikazivanje jučer, ni sada nije bilo iskreno.»

To bi bilo izvrtanje istine. Naša nedostatna velikodušnost u pojedinosti dokazuje nam da je naša nakana potpunoga predanja svjedok naše prirodne nemoći, ona pokazuje jednostavno našu baštinjenu slabost. Mi smo bića nasljedna: ne misli se odmah na najmanje oduzimanje onoga što smo dali, nego sada nas kukavičluk zakočio i ne održimo ono, što smo obećali.

Vječne li bijede našega života? Treba se poniziti i ne klonuti zato duhom. Sve poduzeti da bi zaključni račun našega «ponovnoga prisvajanja» bio po mogućnosti što manji.

Nemojmo misliti da ćemo izbjeći zauvijek potvrđeno pravilo da bez neograničene velikodušnosti, neograničeno koliko je to samo moguće našoj slabosti, ne možemo od Boga primiti potrebne milosti za veliko duhovno napredovanje, osim čudom.

Francois je želio da ispuni što od njega Bog traži. S većim ugledom pozvat će nas na to neodoljivo ovaj tekst dominikanca Feulera, on će nas sjetiti poredbe, koju smo već čuli, ali neće biti šteta ako je čujemo i dva puta, kako bi je bolje zapamtili.

«Duh Sveti izvodi u čovjeku dvoje. Prvo stvara prazninu, drugo ispunja prazninu toliko, i u toj mjeri koliko je nađe.»

Prazninu stvoriti, to je prva i najnužnija priprava da primimo Duha Svetoga, jer po mjeri i određenom stupnju praznine u čovječjoj duši, on postaje sposoban primiti Duha Svetoga u istoj toj mjeri i u istom tom stupnju. Kad se hoće napuniti bure, treba najprije isprazniti što ono sadrži. Ako se hoće u njega staviti vino, treba ukloniti vodu ... Nužno se treba odstraniti stvor, da bi ušao Bog.

Sve stvoreno moraš odstraniti na ovaj ili onaj način, istjerati sve što je u tebi, sve što si primio ...

Kad je ta priprava gotova, Duh Sveti učini odmah svoje drugo djelo. On potpuno ispuni sve koliko smo sposobni primiti. Što ćeš biti više lišen, više ćeš primiti; što manje ostane tvoga, više ćeš primiti od Njega. Moraš se ostaviti samoljublja, vlastitog suda i samovolje. Kad bi ti se i nebo otvorilo, ne bi trebao ući prije nego bi se uvjerio da to Bog od tebe traži ...

Evo pravih siromaha duhom ... Čovjek se jedino mora prepustiti toj pripravi i ostaviti slobodno mjesto Duhu Svetome da On dovrši svoje djelo. Malo ljudi to učini, čak i među onima, koji nose redovnički habit – odijelo.

KNJIGA TREĆA

VJERNOST I IDEAL ŽIVOTA

I. Poglavlje

Vjernost i svetost

Tko ne bi usvojio ovu molitvu od Marie Leuéro: «Sačuvaj me, Bože moj, da onda, kada dođem preda Te, i kad Te konačno shvatim, da onda osjetim kako nisam sve učinio, što sam mogao učiniti za Te.»

Od nekog straha pred budućnosti, previše se možda govorilo dušama, onima naime, koji nastoje ozbiljno kršćanski živjeti, da je glavni rad kršćanstva, borba protiv grijeha? U djelima koja su napisana za vjernike, za vrijeme misija po župama, (kojima praktično prisustvuju najbolji u župi, to će reći duše, koje se već čuvaju grijeha) u duhovnim vježbama što se

naglašava? Ne čini li se kao da je bitna i skoro isključivo briga grijeh, čuvati se grijeha, borba protiv grijeha? I onda ostaje premalo vremena da se opiše ideal Evandjelja!

Bez dvojbe, smrtni grijeh je moguća tragedija za svakoga od nas. Ali za revne duše ili za one, koji to žele postati nije problem svakoga dana borba protiv grijeha, nego pozitivni napor oko savršenstva.

Gdje su pravila, gdje je put, gdje je sredstvo da dademo Bogu svoj maksimum? Kako izbjeći ne samo da ne padnemo u teški grijeh, nego da ne učinimo previše otimačine «kod žrtava koje smo dali», kako umaći onom, što duhovni pisci zovu «mlakost»?

Čujmo najprije dobro što ta riječ znači.

Pošto su čitale, uistinu strašne tekstove, neke osobe se zalude i umjesto da žive mirno, stavljaju savršenost na tako visoke vrhove da se pričinja sasvim očito kao nedostižna.

P. de la Colombiere odgovara svojoj sestri, koja ga je molila da joj napiše pismo o mlakosti: «Volio bi više da imam obratiti velikog grešnika, nego osobu koja je mlaka. To je skoro neizlječivo zlo. Čini mi se malo ih ima koji se od nje osvijeste, a starost, koja liječi druge mane, ovu samo povećava ... Neka vas Bog sačuva te nesreće! Volio bi više da umrete!»

P. de la Colombiere dodaje: «To je zlo vrlo često (što više i u samostanima). Koliko osoba drže svoja pravila, ustaju, idu k misi, k molitvi, ispovijedaju se, pričešćuju, jer je to običaj, jer zvono zvonu i jer tamo idu drugi. Međutim, čine sve bez nutarnje pobožnosti i bez želje da se dopadnu Bogu: Srce nema gotovo nikakvog udjela u tome što čine ...

Na takav tekst možemo malo i zadržati, a bez sumnje treba shvatiti da je pisac to namijenio poznatoj osobi. Otac je znao ona nije klonula duhom nego je nastojala napredovati. Svakako moramo se sporazumjeti: Ne želeći umanjiti zahtjeve prave vjernosti. Recimo najprije da mlakost nije u neraspoloženju služiti Bogu, u izvjesnom pomanjkanju jakoga poleta; ona može biti u isto doba sa osjećajem zapuštenosti, posvemašnje zapuštenosti. Nikada se ne smije pobrkati osjećanje i htijenje. Od časa kad se duša u tome nalazi, ne smije mariti što osjeća. Vjernost u tami nije manje lijepa vjernost, tako bi trebalo biti. Jače se pokazuje prava odanost u vrtu Agonije, nego na brdu Taboru.

Ne smijemo smatrati da nema vjernosti u izvjesnom mrtvilu, kojega su izazvali nesvojevoljni uzroci, nametnuti prekomjerni posao na primjer ili pomanjkanje zdravlja. Puno je lakše savršeno služiti Bogu kad si u dobrom stanju, nego u časovima potištenosti i fizičke nemoći. Bez sumnje u bolesti Bog daje milosti. Samo u knjigama i lijepom, dugom pogrebnom govoru kažu: «duša gospodari tijelom, koje oživljuje», u praksi, siromašna duša čini što može kada tijelo klone, i tko će joj to predbaciti? Držati se, već je mnogo! Ostalo je literatura.

Trebamo učiniti ispravak posve jednak, kad je čovjek zahvaćen bez svoje volje i sattr sudbinom i poslovima. Svi duhovni pisci jednodušno savjetuju da se izbjegava naravna užurbanost. Međutim, pod tim se treba shvatiti – onu sretnu sposobnost brzog snalaženja u situaciji ili spretnost u opremanju potrebnih poslova bez suvišnog hodanja. Sabranost je prethodni uvjet vjernosti: ništa mlitavo. Inače bi samo spori vrijedili kao dobra posluga. Sretni aktivni!

Ne smijemo se nerazumno zaposliti, ali tim bolje ako posjedujemo dragocjenu spretnost da u kratko vrijeme učinimo mnogo.

Usred neobično radinog života kraj kućnog posla i važnih trgovačkih briga, gospođa Martin bila je obdarena vrlo velikom milosti sjedinjenja s Bogom. Postala je Uršulinka pod imenom Marija od Utjelovljenja i morala otići u Kanadu, a Crkva je podigla na čast blaženice. Ona je jasno zabilježila da nju nisu opravdane brige za poslove sprječavale da živi u prisutnosti Božjoj, nego samo svojevoljni nehaj. Ovo mjesto je vrijedno upamtiti: «Kada sam cijeli dan govorila o potrebnim poslovima, to me nije sprječavalo da ostanem posve uronjena u Boga. Ali čim sam bila malo slobodnija i mislila nešto nepotrebno ili bi mi duh odlutao makar samo

na čas, osjetila sam da je oslabila ta nutarnja veza i kao da hoće otići uz veliko predbacivanje savjesti.

Priznajmo, radinost pri poslu ne daje nam mnogo slobodnog vremena da mislimo na Boga pri samom poslu. Ali sjedinjenje s Bogom ne stoji bitno i prije svega u tome, da se misli na Njega. U knjizi «Kako uvijek moliti», mi smo nastojali objasniti, da je izvan pobožnih vježbi, gdje nam je velika dužnost nastojati misliti na Boga (da bi Ga više ljubili) – važnije u dnevnim poslovima manje misliti a više raditi za Boga. Pita se što hoćeš, a ne što misliš. Što se tiče volje, vjernost je radosna, bez interesa i ljubi.

Ima i prave mlakosti, običajne, kad je to pomanjkanje vjernosti, a proizlazi iz same volje ili uzrok nije svojevolan, ali je prihvaćen u volji.

Poznato je iz biblije što se dogodilo ludim djevicama. Njima je nestalo ulja u svjetilkama, a nisu se brinule da ih obnove. One spavaju čekajući ženika. Zaručnik dođe, one ga ne čekaju, a kad se probude, nemaju što primiti.

Hoćemo li koji primjer?

To bi bilo izostavljanje ove ili one pobožne vježbe, koje ipak časno priznate pripadaju našem životnom programu: izostaviti molitvu, sv. misu, sv. Pričest, i to bez dovoljnog razloga. Tu je i hotimična rastresenost, koju smo tražili i prihvatili.

Ne osuđujemo zdravu zabavu, u neke sate posve opravdanu, nego neumjesnu sklonost k tomu, predati se nečemu usprkos protivnoj božanskoj uputi i predbacivanju savjesti. To su mala strasna zabavljanja, srdačnost odviše očitovana, pokazana, previše željeni uspjeh, nedostatan svladana osveta, pretjerana nutarnja žalost, često i lako pomanjkanje ljubavi prema bližnjemu, svjesna mlitavost na koju smo privoljeli.

Svatko neka sebe sam ispita i neka odredi mjeru svoje veledušnosti.

Treba prestati drijemati! Jednoj dobroj duši govorio je naš raspeti Gospodin: «Evo dugo, već tako dugo, što si dušo ljubljena, ne bi li mogla odsada postati duša koja ljubi.»

Uistinu treba da prestanemo unaprijed s tom tromom službom, s tom veledušnosti, koja broji kapi i na koju sam navikao. Neka me oduševе riječi u «Notes Spirituelles» P. Focha: «Ništa što bi se osjećalo kao duh robovanja samom sebi. Ništa nije tako zlo kao duh smiješnog pedanta, koji premišlja svaku svoju muku, svaki napor i ni o čemu ne vodi brigu nego za svoju udobnost ... Ja računam samo s Bogom, i mučim se samo da se Njemu svidim, Njemu, i samo Njemu.»

Jasno je da jedna kategorija duša mora izbjegavati svaku mlakost, a to su Bogu posvećene duše bilo kao svećenici ili redovnici, ili vezani zavjetom čistoće u svijetu, savršenosti djevičanskog duha.

Uzmimo poredbu. Nije dovoljno što mlada žena neće varati svoga muža, niti se pretvarati, nego će nastojati da mu iskaže što veću ljubav i nježnu pažnju. Nema dva načina ljubavi. Što je prava srdačnost između dva bića, jednako vrijedi i za ljubav između stvora i Boga. Sigurno žena neće vrijeđati muža, nego će mu nezamjetljivom uslužnosti postaviti jelo i time najbolje pokazati dubinu osjećaja.

Tako isto je s obvezom djevičanstva ili čistoće ako je duboka i iskrena, teži, iako ne uvijek djelatno, ali dosljedno za najsavršenijom primjenom. Ako se opazi da je nešto drago onom koga volimo, zar ćemo to odbiti? Znači li to voljeti? Ponekad se smatra preteškom primjena djevičanstva, jer izgleda isključivo negativna: čuvanje osjetila. Ovdje kao u svemu pozitivna svrha ide puno dalje i ne samo da ne varamo, nego činimo sve, što se može da obradujemo Onoga, komu smo se predali. To je duh djevičanstva.

Evo kako strašno kaže P. Louis Lallemand na jednoj strani svoje «Doctrine spirituelle» - «Nauk o duhu života»: Čudimo se tolikim redovnicima, koji nikako ne pokazuju darove Duha Svetoga u svom djelovanju i vladanju a živjeli su u milosti posvećujućoj 40 i 50 godina, čitali sv. misu svaki dan i vršili sve svete vježbe redovničkog života, a kada ih netko kudi, ili uvrijedi, oni pokažu želju za osvetom, i toliko vole kada ih se pohvali?»

I Tauler se žalosti što mora ustvrditi da mnogi, relativno velik broj, javno priznaju svoje redovničko zvanje, a ne žive prema savršenosti toga zvanja i prema svojim običajima. On snažno udara ovaj svijet: «Obuci sve veze i sva redovnička odjela koja želiš, ako ne ispunjavaš s potpunom vjernosti svoje dužnosti, to ti neće služiti ničemu ... Ah prostranog li polja da istražiš koliko su ljudi puni samovolje, tako puni, puni, puni! Zapaža se naročito kod jakoga spola da ima malo duša, koje se potpuno podvrgavaju Bogu, a ono malo, koje to jesu – siromašne su žene, nažalost i one u malom broju.»

Još kraće kaže u svesku, koji smo već spomenuli, gdje je neki redovnik pokušao izraziti tužbe našega Gospodina, on pravi aluziju na pojedinačne prijekove, koje si dopuštaju oni, koji su ipak obećali služiti Mu revno bez granica, obećali potpunu čistoću, potpunu poniznost, najžarču ljubav.

Priznajemo da su ljudske slabosti nešto normalno, ali kako objasniti ove bolne nedostatke? Nažalost u činjenici da su zaboravili prvotnu velikodušnost i prepustili se više mlitavosti. Ne varaju, a to ne, ali njihovo predanje je pomiješano, njihovo žrtvovanje sebe nije potpuno čisto, ima zemlje u njihovom zlatu. Duh njihovoga darivanja Bogu nije cjelovit. Pored one bitne vjernosti ima čitav kraj velikodušnosti bogate ljubavlju, ali izvjesno pomanjkanje ljubavi sprječava ih da se sasvim žrtvuju. Oni nikada ne stignu do najvišeg uspinjanja.

Bila bi zabluda kad bi mislili, da osim svećenika i izvan redovničkog života ili posvećenog djevičanstva, nema mjesta za savršeni djevičanski duh, u smislu kako ovdje razumijevamo, da se ništa ne propusti kako bi sačuvali savršenu ljubav u kojem god staležu mi bili, u braku, u službi u svijetu, da ne bi mogli dati Bogu maksimum velikodušne vjernosti.

Mi smo već prije kazali kako i u svijetu ima duša, a da nisu posebno vezane djevičanstvom, koje su željne savršenijeg života i mogu se obvezati na potpunu vjernost milosti, a da nije u pitanju ni obećanje, ni zavjet u tom smislu. Zar se ne bi moglo i u svijetu paziti da ne odbijemo Bogu ništa, još više, brinuti se da Najvišem darujemo maksimum onoga, što možemo?

Da, sigurno. I to je ponekad stid, osobito; za «posvećene» i «zavjetovane» što moraju priznati da u sasvim jednostavnom kršćanskom životu jedne majke, nekog trgovca, industrijalca, liječnika, radnika i radnice ima više nastojanja, da bi bolje služili Bogu, nego među svećenstvom ili redovnicama.

Gorljivu dušu ne čini halja, ni zvanje, nego da srcem i voljom ljubimo Boga. Ne radi se o tome da se uspoređuju zvanja, nego velikodušnost. Moglo bi se sasvim točno odabrati savršenije zvanje samo po sebi i biti nesavršenije od onoga, koji živi u manje uzvišenom stanju. Obratno, može se odabrati zvanje manje savršeno, i u tom zvanju, teoretski manje uzvišenom, živjeti savršenijim životom, nego ovaj ili onaj, koji je bio pozvan da živi u ljepšem zvanju, ali nesavršeno ispunja dužnosti svoga poziva.

Neka to ohrabri duše koje žive u svijetu, da ništa ne odbiju Bogu i da čine što više mogu u vjernosti iz ljubavi prema Njemu. Više nego po okviru, duše se razlikuju po velikodušnosti u «službi». I ovaj tekst, koji je napisala jedna redovnica, ne vrijedi samo za samostane i svećenike, nego za sve kršćanske duše, koje teže da u svom zvanju postignu i savršenstvo:

«Duhovi su. Blagdan je i čini mi se kao da je Duh Sveti još više osvojio moju dušu i potiče me jako da se velikodušnije posvetim, da se ustrajno predam njegovom unutarnjem poticaju, a da se nikada ne protivim njegovim nadahnućima, i da u svemu činim ono što On želi. U nutarnjem prosvjetljenju vidjela sam koliko ima duša, koje je privlačio k svetosti, a koje sada usprkos milostima svake vrste, žive neovisno od ovoga Duha ljubavi, nastoje izbjeći njegovim nadahnućima, njegovoj naklonosti i njegovom predbacivanju, da bi mogle voditi život, koji ugđa njihovim instinktima, njihovim prirodnim sklonostima za zemaljske stvari, da bi zadovoljile svoje samoljublje.»

«Vidjela sam mnogo ovakvih duša, koje ne žive sablažnjivo za svijet, premda nažalost ima i takvih, ali koje su vrlo ohladile i indiferentne što se tiče sudjelovanja s milosti i vodstva Duha Svetoga, premda izvana nemaju ništa sablažnjivoga ...»

«Prema onom, što sam osjetila, onaj Bog ljubavi neće se radi toga povući, niti će ograničiti svoje milosti na zemlji. No On će privući iznova, poticati i jako privući manji broj duša, koje nisu uvijek najbolje, ali koje su pripravne, usprkos svoje bijede, potpuno se predati djelovanju Duha Svetoga da čini što god hoće od njih, po njima i u njima, koliko god bilo bolno to božansko djelovanje. Po ovom malom broju vjernih duša, na koje će izliti više milosti, Bog će primiti utjehu za ravnodušnost i apatiju mnogih.»

Ohrabrite se dakle, vjerne duše, gdje god vi bile, i u kojem god položaju! Sigurno, ako vas Bog zove na posvećenje, nemojte odbiti poziv, ali ako ste dužne izabrati jedno pošteno zvanje u svijetu i želite velikodušno raditi, ne mislite da ste duše drugoga reda i ne umišljajte da veliko blago Učitelja nije za vas. Pođite Bogu svim srcem! Ispunite vjerno sve, što vam se pruži da učinite! Vi ste na putu svetosti.

II. Poglavlje

Vjernost i sjedinjenje s Bogom

Bio ti u svijetu ili odijeljen od svijeta sigurno je da imaš prava čeznuti za sjedinjenjem s Bogom.

Koji je odnos između jedinstva s Bogom i vjernosti?

Čitali smo u «Revue de Spiritualite» slijedeće riječi: «Ne može se postaviti jednadžba između ova dva izraza: savršeni život – mistični život.»

Mnogo se raspravljalo o tom pitanju da li savršeni život nužno slijede mistične milosti, i da li je mistični život nužno i savršeni život.

Svi se slažu u tome da su mistične milosti nezaslužene, dakle nisu zapravo u omjeru sa zaslugama onoga, koji ih prima. Ali teolozi su podijeljenog mišljenja. Jedni kažu da ih zapravo Bog nije dužan dati onomu, tko je potpuno velikodušan, ali je činjenica da im ih uvijek udijeli. Manje izriču svoj sud drugi, koji misle da ima vrlo savršenih duša, a ipak nisu obdarene mističnim darovima.

Ostavimo svaki tabor neka okrenutih leđa ukazuju na tekstove jednako uglednih duhovnih pisaca u prilog jedne ili druge teze, te uzmimo pitanje s druge strane.

Vi se pitate u čemu je savršeno jedinstvo s Bogom? Evo jedan izrađeni račun koji ne vara i o kojem ne treba raspravljati. Ono se sastoji u savršenom jedinstvu naše volje s Voljom Božjom. Mjerite stupanj svoje svetosti po tome što vi dajete Bogu, to ne vara. Milost višega razmatranja dokazuje Božju velikodušnost prema vama, a ne (nužno) i vašu prema Bogu. Evo što kaže naš Gospodin, koji je samo savršenstvo: «Što je Ocu milo sve činim». Čineći tako, mi smo na sigurnom putu. Dade li Bog nezaslužene milosti ili ne, to nije bitno. Čujmo sv. Tereziju: «Ne zaboravite nikada ovu veliku istinu, za kojom jedino treba težiti, a to je raditi, raditi odvažno iz svih sila i svim mogućim sredstvima da svoju volju udešavamo prema Volji Božjoj. Budite uvjereni da u tom stoji najuzvišenije savršenstvo do kojega se može uzdići u duhovnom životu ...»

Ne vjerujte da naš napredak ovisi o kojem drugom nepoznatom i izvanrednom sredstvu! Ne! Sve naše dobro stoji u suglasnosti naše volje s Voljom Božjom.»

I na drugom mjestu ona kaže: «Nema kršćanina, koji s milošću ne bi mogao postići pravo sjedinjenje, samo ako nastoji što više može da suzbija svoju volju, da bi se priljubio jedino Volji Božjoj.»

Sveti Franjo Saleški jednako misli kao Terezija Avilska. Evo kako on kaže: «U čemu je razlog što nismo napredovali u ljubavi prema Bogu kao sv. Augustin, sveta Katarina

Đenovska ili sveta Franciska? On odgovara: Zato, jer nam Bog nije dao za to milost – i nastavlja – A zašto nam Bog nije dao tu milost? – Zato jer nismo kako treba odgovarali na njegova nadahnuća. A zašto nismo odgovarali? – Pošto smo bili slobodni, mi smo zloupotrijebili svoju slobodu.»

Biskup iz Ženeve ne tvrdi da su početne milosti jednake za sve i da smo pozvani da budemo Franciska Rimska, jedan sv. Augustin, jedna Katarina Đenovska. On zna dobro da svaki ima svoju milost. To ćemo više naglasiti u slijedećoj glavi. Ali on hoće reći da bi se po rasvjetljenju i po snazi koju nam je Bog obilno spremio mogli dići do prvotnoga savršenstva i postići sjedinjenje s Bogom. Glavna zapreka je naše sebeljublje, ta nesretna moć, koju imamo da njome branimo korak po korak Božanskom Učitelju ulaz u ovaj ili onaj skriveni kutić naše duše, gdje hoćemo ostati sami kao gospodari. Evo zablude naše slobode, koju kudi sv. Franjo Saleški. «Zašto ima tako malo duša koje su uistinu združene s Bogom?» pita se i pisac «Nasljeduj Krista». «To je zato što ih ima mnogo, koji bi slijedili našega Gospodina na Tabor, a malo ih je, koji Ga slijede u Getsemani.»

Dok milost Božja tjera jedra i obiluje darovima nije im teško posvjedočiti vjernost. Dođe li noć, nestanu li utjehe, dođe li čas da dokažemo «vjernu vjernost» nema nikoga ili se barem razrijedi njihov broj.

«Malo duša pripada savršeno Bogu i onih koje dopuštaju našem Gospodinu da potpuno kraljuje nad njima. Usprkos njegovog potpunog prava ipak ne dozvoljavaju Učitelju da sasvim zavlada njihovim bićem, jer i Bogu posvećene duše imaju u vanjskim stvarima, a naročito u svojoj duši, što je ostavljeno našoj slobodnoj volji i našoj velikodušnosti. Kada duša nije čvrsto odlučila stalno se predavati Bogu a da ne broji žrtve, ona čuva ovaj intimni dio svoje volje na veliku štetu svoga savršenstva. A ta žrtva bi bila tako ugodna našem Gospodinu.

Ali kad se sasvim preda vodstvu Duha Svetoga – i tu riječ izgovorimo jače – da bi po milosti vjernosti On nju upravljao svaki čas, čistio i posvećivao, napose kada se po nutarnjem nadahnuću ona preda i posve je odana bez pridržavanja presvetoj Volji Gospodinovoj ... kad je ne samo riječima, nego željom i iskrenom voljom čvrsto odlučila hrabro i postojano prihvatiti poniznost i sve što slijedi ovakvo predanje, držim da je samo tada duša na putu da se sjedini s našim Gospodinom, da ju na poseban način potpuno osvoji Presveto Trojstvo i to sredstvima koja su najprikladnija da se oslobodi sebe.»

Neki pisci objašnjavaju da nije dostatna krepost ljubavi da bi božanskim djelovanjem posjedovali ovu nutarnju pokornost, nego treba sebi usvojiti te darove. A drugi naročito sv. Franjo Saleški tvrdi, da darovi nisu ni više, ni manje nego temeljito vršenje ljubavi, koje je dostiglo puni razvitak. Ovo posljednje rješenje, zaslužno je već zato, što je jednostavno.

Nije to važno, bitno je da je ljubav dosta jaka da vodi dušu do najviše milosti, to će reći: izvršiti sve što zahtjeva Gospodar duše.

Treba li polagati račune o tome, koliko smo vjernosti dali Bogu?

U početku svakako, ali ne kao diletant ili iz znatiželje, iz taštine, nego da znamo gdje smo i da si zacrtamo dalje put. A poslije uz oprez da uvijek nešto korisno učinimo, možemo postupati slobodnije, naročito ako smo previše skloni ispitivati sebe.

Ispitati se uvijek je dragocjeno oružje, ali kao i ostalo oružje moramo ga upotrijebiti razborito i obzirno. U svakom slučaju treba u sebi podržavati želju da živimo u stanju potpunoga predanja, te nastojati oko toga u sitnicama života i tim činima očitovati, da je iskreno ovo potpuno predanje. Je li uputno detaljno bilježiti sve čine vjernosti? To ovisi o duši. Za neke je bolje da ostave sebe, nego da se bave sobom. U tom smislu kaže Marija Antoinetta de Geseur: «Treba sijati ne gledajući kamo sjeme pada.» To je dobar recept.

U duhovnim bilješkama P. De Cloriviera vidimo trostruku odluku kako ćemo slušati Duha Svetoga:

1. raditi sabrano; čuvati srce;

2. držati šutnju (o tome se posebno ispitivati)
3. nastojati da u svemu radimo «in Spiritu Sancto».

Drugdje ovako bilježi: «Nastojite biti ovisni o Duhu Svetomu, naročito kad razgovarate.»

Ali kako u toj opreznosti može biti i uskogrudnosti, on dodaje: «Moram se posebno ispitati da li sam ovisan o Duhu Svetom, ali da radim slobodnijom dušom, bolje je mislim, da se ne broje čini. Ova ovisnost bit će u tom da sam uvijek pripravan slijediti poticaje Duha Svetoga kad osjetim njegovo upravljanje.» Razumno upotrijebiti ispitivanje, razumno zaboraviti sebe. Tu ima mjere, ali nije lako, osobito za neke, no to je oznaka dobre duhovnosti.

«Ah, moj mili Gospodine - kaže negdje L'Oblat de Huysmans – daj nam milosti da se ne predomišljamo jednom sasvim sebe zaboraviti, živjeli mi konačno ne znam gdje, samo da smo daleko od nas samih, ali uz Tebe.»

Eh, da! Evo cilja. Svaki mora upotrebljavati ona sredstva, koja misli da su najuspješnija da ga postigne.

Može se dogoditi da Bog dade potpuno nezasluženu izvanrednu milost dušama, koje su osobito vjerne i tako navikle raditi ovisno o Duhu Svetom, da se čini da On njima vlada, njihovom dušom. Ne kao da bi radio umjesto njih, nego tako da dobiju dojam da ne rade više po svojoj vlastitoj volji. One ni za što na svijetu ne pristaju, ne iz tvrdoglavosti, niti na najmanju odluku, ako ne odobri božanski Duh, ako ih nije On nadahnuo, ako nije izvršeno po njegovom svijetlu i po njegovu izričitom djelovanju.

Najjači primjer imamo od M. Oliera, utemeljitelja svećenika de Saint Sulpice u XVIII. vijeku. On izjavljuje da se je čudio ljudima, «koji kažu što hoće, koji govore što hoće i kad hoće». Za njega to ne postoji ili više ne postoji; on nema tu sposobnost da čini tako po svojoj volji; on to naziva svojom «nemoći». «Priznajem, povjerava nam «nemoć», koja mi priječi da činim što bih htio, jer mogu činiti samo ono, što mi je dozvoljeno; iz nužde, moram biti u toj ovisnosti Duha Svetoga! «Čudnovate li nemoći!» uzviknula je neka dobra, veoma duhovna osoba, koja se je nasmijala, kad ga je čula ovako govoriti.

Na slijedećoj stranici njegovih «Memoires» on malo opširnije prikazuje u čemu se sastoji ova njegova izvanredna ovisnost od djelovanja Duha Svetoga. Ona datira od vremena kad se odlučio za «zavjet hostije» - «Od toga dana – piše on – ovaj me je božanski Duh tako osvojio, da sam ga osjetio kao drugu dušu, koja me potiče, nosi, troši, uništava u sebi moj duh i moju dušu ... Usljed toga prisvojenja i prisutnosti Duha Svetoga ne mogu više činiti što ja hoću, nego kako se sviđa božanskom Duhu u meni, u mojoj volji. On se služi sa mnom kako hoće; onako kako duša raspolaže s tijelom, ali većom slasti i blagošću.»

Iako on ima tu milost posve nezasluženu, možda neobičnu, nemojmo misliti da je tu posrijedi troma pasivnost. Naprotiv, neobične li aktivnosti! Zamislimo si neprestanu i potpunu pripravnost za poticaje milosti. «Ja ću te zaposliti – objasnio bi mu nutarnji Božji glas – ako se sam ne zabaviš.» Olier se nije «zabavljao», on se žrtvovao posve. U svemu što je činio, sve je upravio na Boga, što nije bilo ljudskoga interesa. «Vrhunaravno» bilo je njegov jedini pokretač i njegov jedini zakon. Bog može biti zadovoljan sa svojim službenikom radi ove neobjavljene «zaposlenosti», koju Bossuet u svojoj «Instruction sur les etats d'oranson» (Pouka o stupnjevima molitve) označuje kao najvrjedniju.

Ponovimo: slične milosti ne mogu se «zaslužiti», one su čisto nezasluženi darovi. Može biti koja duša vrlo vjerna, a da nikada nije iskusila nešto sličnoga, ali je poučno i utješno kad vidimo kako Bog ponekad obasipa soje sluge. «Mirabilis Deus in Sanctis suis».

Što se nas tiče ostavimo Bogu da postupa s nama kako On hoće. Činimo sa svoje strane sve što možemo, a On zna kako će nas voditi.

III. poglavlje

Slijedimo «svoju» milost

Ova glava mogla bi nositi naslov «O našem posebnom, vlastitom zvanju». Dajući nam Bog opstojnost i život imao je s nama neki plan. Djelo našega posvećenja stoji u tom da se približimo što najviše možemo namjeri, koju Bog ima s našom dušom, a to je dvoje: ostvariti «mjeru» kreposti i ostvariti «način» izvršenja kreposti, koji Bog od nas očekuje – traži.

Onaj, tko je primio mnogo, mora dati mnogo.

Joinville pripovijeda kako je u Damasu jednoga dana Jeana d'Ernima ispitivao neki stari čovjek, je li on kršćanin. D'Ernim odgovori da jest. Starac je tvrdio da Bog ne bi dozvolio da Saraceni poraze kršćane kad bi se oni držali svoje vjere i morala. D'Ernim primijeti da su Saraceni veći grešnici od kršćana. Saracen ga zapita ima li on dijete. Jean odgovori: «Da, jedinca sina.» Starac ga upita što bi ga više ražalostilo, da ga on ošamari ili njegov sin? Jean reče da bi se više razljutio na sina, kad bi ga udario, nego li na Saracena. «Dakle ja ti odgovaram na isti način: jer ste vi kršćani sinovi Božji, i po Kristu nazvani kršćani ... zato vas Bog smatra gorim grešnicima radi maloga grijeha, nego li nas radi velikoga grijeha, pošto Ga mi ne poznajemo.»

Jedan te isti grijeh teži je, ako ga učini kršten čovjek, nego kad ga učini poganin. Propust koji učini nevaljan kršćanin manji je, nego ako taj isti propust učini duša obasuta milostima.

Ali ova «milost» nije jednaka tj. «stereotipna», istovrsna, nešto apstraktnog što se uzdiže do podjednake razine za sve.

Svaki čovjek ima svoj vlastiti poziv, najprije prema «svojoj naravi», tj. prema temperamentu, prema nasljeđu, svom odgoju, zatim prema onom «vrhunaravnom» što mu je dodijeljeno, a to će reći dio božanskog života, koji mu je Bog odlučio dati. Ovaj je darovitiji, onaj manje. A pošto je sve nezasluženo, nitko se ne smije potužiti. Sjetimo se kako se dijelila milostinja u prvo doba kršćanstva, a opisuju nam to Djela apostolska. Sjetimo se još bolje evanđeoske parabole: ovom jedan talent, drugom pet, a onom i deset.

Nigdje se ne kaže da mi svi na krštenju primamo jednaku mjeru posvećujuće milosti.

Bog određuje koliko će početni božanski život nekomu dati, jer predvidi do kojega stupnja kreposti kani voditi dušu, a to nije nužno isti, koji daje susjedu ili susjedi. Svi mi ulazimo krštenjem u božanski život Oca, Sina i Duha, ali Margareti Mariji, Ivanu Krstitelju, Vianeju ili Maloj Tereziji Martin Bog je ulio mjeru milosti, koju nismo mi primili, naš poziv nije njihov.

Ova početna mjera posvećujuće milosti nije za sve jednaka, ali mi smo dužni da ju umnožimo i u tom je vrhunaravna svrha našega zemaljskog života. Za sve to imamo dva velika područja sredstava: čitav niz sredstava vezano je za obrede sakramenata živih, koji daju milosti, a velika količina sredstava nije vezano za obrede, to su svi naši kreposni čini.

Što je zapravo sakrament živih?

To je sakrament koji nam umnožava božanski život, što ga već nalazi u nama. Zato se i zove tako, za razliku od sakramenta mrtvih, koji daje vrhunaravni život onima, koji ga, uz pretpostavku, nemaju. Svaki put kada se prima sakrament živih, napose najvrjedniji, koji nam daje samoga Djelitelja milosti, upućenu Riječ Isusa, Euharistija, umnožavamo u sebi božansku sposobnost, tj. postajemo sposobniji više ljubiti Boga. Kada to znamo, koje li štete izostaviti na primjer jednu svetu Pričest svojevoljno i bezrazložno.

Svaki kreposni čin, rekli smo, povećava na svoj način božanski život, osobito što se tiče biti vjeran milosti. U nekoj prilici npr. mogli bismo vršiti kreposti odvažne ljubavi prema bližnjemu, strpljivost, ljubav prema Bogu, pa ako se ne odazovemo glasu Božjem, koje li štete!

Pitanje nije dakle u tome da ostvarimo jedan te isti oblik savršenstva. Naša svetost treba se prilagoditi dimenzijama koje nam Bog postavlja. Svaki mora do kraja slijediti «svoju» milost, a ne milost drugih.

Još manje nego stupanj kreposti treba oponašati «način vršenja» kreposti koje vidimo kod drugih.

Biti svoj, a ne drugi. Dobar je savjet: «Postani ono, što jesi!» Posveti se slijedeći ono, na što si pozvan i sredstvima, koji su tebi svojstveni. Golijat ima svoj oklop. Oklop bi smetao Davidu; njemu je dostatna jedna praćka. Treba samo dobro upotrijebiti svako svoje oruđe. U vojujućoj Crkvi je kao u modernoj vojsci: ovaj upravlja lumbardom; taj nosi kacigu telefoniste ili motocikliste, ili odjeću avijatičara. Onaj upravlja gađanjem teškog topa: pilot bombarderom ili osigurava opskrbu ... Svi smo vojnici Kristovi, ali svaki na svom položaju, s posebnom misijom, s formacijom sebe po svojim sposobnostima i svojim vlastitim djelovanjem.

Sveti Toma tumači da svaki anđeo osobno čini zasebnu «vrstu». Zar ne bi mogli reći u drugom smislu, da svaki čovjek pojedini čini sam posebnu vrstu, poseban tip, svoja svojstva, svoje zvanje, koje je lično njegovo i ne može imati jednake crte sa susjedom?

Bez dvojbe kod mnogih se ne očituje osobnost, oni prolaze, oslabe i svršavaju kao osrednji ljudi, osrednji kršćani, a daleko od toga da bi bili ideal. Još više, Bog poznaje različite fizionomije i elemente, po kojima se razlikuju jedni od drugih i ne traži od svih ljudi istu službu.

Svaki treba shvatiti u duhovnim vježbama ili u časovima sabranosti što je specijalni ton njegove kreposti.

Tko se nije prevario u svojim mladim godinama kad je htio ispuniti uvjete da postane svetac? Čitali smo u nekom životopisu pripovijest o Božjim objavama, herojskim činima, izvanrednom mrtvenju, uspješnom apostolatu ili o uskraćivanju sna ne pazeći na zdravlje. Možda je i biograf previše naglasio, odveć istaknuo ovakvo shvaćanje i naglasio svetost s ove čudesne strane. Nije imao viđenja, dakle nije svetac. Nije bio svetac, jer nije vršio nikakva izvanredna mrtvenja.

Ili obuzeti velikom revnošću, vidjevši kako drugi sjajno vrše neku krepost, pa nastojimo takmičiti se s dotičnim junakom ili junakinjom.

U drugom «Životopisu», opet je druga krepost koju želimo imitirati. A nismo mislili, da ono što je činjenica kod jednoga ili drugoga, nije potrebno da bude kod svih.

Originalnom vještinom koja mu je bila svojstvena P. Binet, isusovac 17. stoljeća rekao je prigodom panegirika u čast sv. Klare svojim slušateljima i slušateljicama: «Ja vam izričito zabranjujem nasljedovati ovu svetu djevicu, za vas je dosta da joj se divite.» To je bio mudar savjet ... obojen blagom ironijom.

Nije sigurno zabranjeno crpsti iz životopisa velikodušne primjere da bismo se potaknuli. Ali se ne smije slijepo nasljedovati. Jer iako su svi sveti uzori, svaki svetac nije uzor u svemu, niti uzor koji bi odgovarao za svakoga čovjeka.

«Duša ne smije nastojati majmunisati druge» pisao je Don. Marmion jednoj osobi, čiji je bio duhovni vođa. «Ropski nasljedovati bilo bi uništiti slobodu svoje duše i slobodno djelovanje u njoj. Duša je odviše pokretna, a da bi se ikako dala uokviriti. Bila bi zabluda kad bismo čitajući život nekog sveca i diveći mu se u nečemu, nastojali nasljedovati ga, a da nas u tišini ne potiče na to Duh Sveti. Ako Duh Sveti hoće do ovo nasljedujete, On će djelovati u vašoj duši posve mirno.»

Sv. Franjo Ksaverski piše da bi se bojao za spas soje duše, kad se ne bi odazvao glasu Božjem, koji ga je pozivao u Kinu propovijedati Evanđelje. Neka ide! Bez toga on ne bi potpuno izvršio svoju «milost». Ali njegova milost nije nikako i milost za sve čitatelje sličnih junačkih djela.

Terezija od Djeteta Isusa s petnaest godina želi zamoliti Papu za dozvolu da uđe u Karmel. Dobro! Neka ide k sv. Ocu kad je potiče njena milost, dana joj od Boga.

Zar ju treba drugi nasljedovati?

Ako govorimo s običnog ljudskog stanovišta već su istinite ove riječi:

«Ne naprežimo previše svoje sposobnosti, ne bi učinili ništa s milošću.»

Još većim pravom taj savjet vrijedi u duhovnom smislu. Ostavimo svecima izvanredne vježbe svetaca. Nasljedujmo njihovu svetost u onom, u čemu ih mi osobno možemo nasljedovati; ostalo pustimo. Odreći se toga nije kukavičluk, nego razboritost i poniznost.

Ne bojmo se, ako imamo odvažnosti da slijedimo svakoga dana vjerno svoju milost! Bog, vidjevši našu spremnost pokazat će nam sve više koju krepost hoće od nas. Apostol Ivan kaže: tko uvijek vrši istinu koju uviđa, postići će jednom potpunu istinu sasvim sigurno, kao što onaj, koji ide cestom od jednog međašnjega kamena do drugoga, stiže do cilja svoga putovanja kako je želio.

Ne pravimo si iluzije! Meta puta je dalje i «više» nego si mi to i zamisliti možemo. Slijediti Boga, makar i istim koracima, samo ako Ga slijedimo vjerno i prema svojim silama, to znači ipak penjati se prema vrhuncu. To nam kazuje s puno psihološkog zapažanja Jacques Riviere u svojim bilješkama iz zarobljeništva godine 1915.: «Vanrednog li načina, kako Bog sakrije svoju prisutnost, koja sigurno raste onomu, komu se je otkrio u početku duhovnog života kada je još bio na dnu svojih sjena.»

Riviere to govori kao i P. Louis Lallement, najžarči pristalica vjernosti milosti: «Kad se duša preda vodstvu Duha Svetoga, On ju malo po malo odgaja i upravlja ... U početku ona ne zna kuda ide, ali malo po malo daje joj spoznati po nutarnjem rasvjetljenju te vidi svoja djela na taj način, da se sama prepušta Bogu, da On djeluje po svojoj volji u njoj i po njoj, i tako ona divno napreduje.

Vrijedno je shvatiti važnost navedenih opaski.

One koriste duši ponajprije što ju podržavaju u potrebnoj razboritosti. Ne smijemo zaključivati da se smijemo zadovoljiti osrednjim pod izlikom neovisnosti ili da sačuvamo osobnost. Razumiju nas, mislimo mi. Pravilo je da idemo do kraja milosti slijedeći svoju milost. Štetno je zaboraviti jednu od ovih dviju točaka.

Velika je također korist kad vjerujemo u potrebno poštovanječnosti, ako smo pozvani da živimo u zajednici. Bit ćemo milostivi prema drugima, razumjet ćemo i druge i nećemo nastojati upravljati sa svima jednakom mjerom (istim načinom); znat ćemo za razliku u temperamentima i psihološke razlike.

Glavna je korist naročito za one, koji se bave odgojem, formiranjem drugih. Odgoje je «jedinствен». Nastojimo primijeniti opću metodu računajući s pojedinim slučajevima; naravno ne po prijateljstvu ili po preziranju određenih zahtjeva, koji vrijede za sve, ali treba znati odmjeriti opće zahtjeve prema različitim osobnostima s pažnjom da ne izazovemo osjetljivost ostalih, a opet ne postupati različito da se pričini kao da se kapriciramo. To zahtijeva finu spretnost, a mi zamišljamo da je lako.

Sve ovo je vrlo dobro. Da li ovi mudri savjeti o poštovanju osobe svake duše ne stoje u proturječju s drugim savjetima, koje daju, i to ne bez razloga duhovni pisci, napose što se tiče vodstva? Nismo li u pogibelji da izgubimo zakonitu neovisnost svojih nutarnjih poticaja u duši, ako se predamo vodstvu duhovnog oca? Da li treba on kontrolirati sve što dobroga poduzimamo i pritom da zaboravimo na svoju ličnu samostalnost i razvitak?

Da ne bude na štetu potpunijeg odgovora kojega smo već prije naveli, primjećujemo samo još to: da bi vodstvo doista koristilo posvećenju, pretpostavlja se da ga kako treba shvate, kako duhovni vođe, tako i pokornici i pokornice.

U jednom starom djelu koje i danas vrijedi: «M. de Berulle et les Carmelites en France», opat Honssaye dobro opisuje svojstva vođe na svoj odličan način i svojim izrazima. On navodi da «svaki svećenik» ne bi bio za vođu, već samim tim što ima svećeničko zvanje.

Umijeće poučiti dušu i upravljati je putovima duhovnosti pretpostavlja naravne sposobnosti, a napose vrhunaravna svojstva, koja se ne može zahtijevati od svakoga. Prema Berulleu označen je među potrebnim darovima za pravoga vođu «razboritost, koja duši daje ono što joj odgovara; traži ono, što ona može činiti. On potiče njenu revnost, a da njena slabost ne klone, čeka na ono što Bog traži od te duše, a da nikada sam ne istrčava da upravlja voljom čovjeka, on ne napada slobodno Božje djelovanje.»

Svakom dobrom duhovnom ocu najviše je na srcu da poštuje slobodu onoga, koji se povjerava njegovoj mudrosti i još više da poštuje djelovanje Duha Svetoga u duši svakoga pokornika ili pokornice. Netko je rekao ovu rečenicu: «Da bi duhovno vodstvo bilo uspješno mora biti slobodno kao zrak, a svježije kao izlazeće sunce.» U dobri čas! Svako jednostrano shvaćanje duhovnog vodstva, gdje vođa hoće da bude iznad onoga koji ga je odabrao i putovima neumjesnim, koji njemu možda lično vrlo dobro uspijevaju, ali nisu nimalo uputni za taj slučaj ili za dušu, koje se tiče, izlaže svim indiskretnim pokusima.

Čujmo kako kaže blažena Marija od Utjelovljenja, glasovita Uršulinka, koja je umrla u Kanadi 1872.: «Gospodin mi je uvijek dao milost da nisam nikada bila vezana na prosvjetljenje, niti na naravno ili vrhunaravno znanje, nego sam uvijek osjećala da treba podrći svoj sud ... Priznala bi mom vođi, ostavila bi da on prosudi i onda sam bila mirna, odobrio on ili ne. Ako kaže da radim, ja radim. Ako mi kaže: «Ne činite», nemam volju činiti, jer mi je Duh milosti utisnuo u dušu istinu da vođa zastupa Boga i da bi bila zabluda kad ne bi slijedila njegovo upravljanje. Tako sam činila uvijek od kada imam duhovnog vođu.» Moramo zadržati kad pomislimo kakvo je bilo to vodstvo duže vremena po najneobičnijem vođi, koji je čudno postupao s njom. Moglo bi se nažalost navesti i druge nezgodne slučajeve i to kod vođe, a ne kod onih, koje je vodio.

Tamo gdje je duhovni vođa na visini svoje zadaće, ne treba se ničega bojati. Inače dolazi do krivog shvaćanja najčešće kod pokornika a ne kod vođe.

Dati se voditi ne znači nikako biti svezan i braniti se svake lične inicijative radi vodstva.

U pravoj poniznosti i jednostavnosti treba se dati upoznati onakvim kakvi jesmo, poticaje milosti i osobita svojstva duhovna i moralna; zatim navesti sam kako mislim odazvati se tom pozivu, staviti predloženi plan na kontrolu, prihvatiti korisni ispravak, koji bi mogao predložiti duhovni vođa prema njegovoj nadležnosti i shvaćanju slučaja.

Rijetko kada će dobar duhovni vođa sam preuzeti inicijativu, ona mora dolaziti od osobe koju vodi. Ako dolazi od vođe, onda ju on samo predloži, ali ne nameće. Više nego išta treba odbaciti autoritativno vodstvo, osim u slučajevima uporne skrupuloznosti.

Neka bude! Reći ćemo. Razumije se, da netko tko živi u svijetu, ne uništavajući svoju osobnost, može se pokoriti metodi opominjanja duhovnog vođe prema piscima duhovnoga života, ako je ta osoba razumna, ako je nadležna, ako je psiholog i prilagodljiv. Ali kad se tiče onih koji su primljeni u sjemenište ili u redovnički zavod, ovi naročito, pošto su pristali na prihvate njihov duh radi jedinstvenosti, izložili bi se opasnosti da igraju ulogu «valjka za prešanje». U početku su te duše vrlo različite, ali čim su ušle, naročito ondje, gdje se vrlo hvali poslušnost, ne svršava li se izjednačivanjem koje je vrijedno sažaljenja? Ne pokazuje li iskustvo također, da iza nekoliko mjeseci provedenih u nekom novicijatu ili uzgojnom zavodu spontanost ličnosti spadne na ništicu i ne ističe se njena osebujna oznaka, sve su duše ukalupljene zajedničkim žigom. To je možda veliki dobitak. Ima odgoj familijarni ton, koji je dragocjen i koji se ne briše. Nije li i u tom velika opasnost?

Kod ovih duša koje su sve jednake, prvi utisak je zbrisan; imamo odličan sadržaj, ali ponekad na račun uništenja onoga što je bilo najbolje kod tih osoba.

Priznajemo da u mnogim slučajevima formiranje savjesti može svršiti deformiranjem. To se događa ako osoba, koja je za to odgovorna nema u sebi potrebnih svojstava ili je ta savjest uskogrudna i doslovno se pokorava slovu zaboravljajući na duh riječi. To ne osuđuje metodu, nego osobe koje se njom služe.

Problem je sigurno težak. On je samo jedan oblik općenitijega problema cijeloga odgoja: kako primijeniti jedno pravilo i tražiti da duše poslušaju, a da se ne svrši kočenjem duše radi pretjerane strogosti i da ona ne izgubi svu svoju pokretnost i svaku osobnu inicijativu.

Smatramo da sva sjemeništa i svi redovnički zavodi biraju odgojitelje obdarene potrebnom vještinom. Može se bilo koga nazvati direktorom, ili što je puno teže, da vrši upravu. Ali ne može se makar kome nametnuti odgoj svećeničkog podmlatka ili da bude učitelj novaka i nadamo se zato da odgovorni najviše paze da izaberu bolje.

Istina jest, da sve duše nemaju otpornosti da razumno prihvate, osobito gdje je utjecaj jači. To je žalosno i gotovo prisilno.

Imajmo na umu, da ondje, gdje se previše ističe stanovito «pomanjkanje zvanja», ispraviti će se brzo kod jednih sretnom prilikom u kontaktu sa životom, a kod drugih, u prilici manje časnoj, povratkom k naravi.

Ondje opet gdje se više protive «ukalupljenju» čovjek se snebiva koliko ih je osebjunih na račun odgoja. To je najočitiiji dokaz da prigovor nije važan.

Ideal ostaje u tom, a može se reći da je provjereno, više nego se misli i hoće reći, ako je snažan odgoj, a duše razumne i shvaćaju što se od njih traži, one će, kad prođu prve nespretnosti, koje se može lako ispričati, podići, zahvaljujući blagotvornom utjecaju mudrog odgajanja, a tim jačaju svoju ličnost, što su se manje protivile utjecaju, koji bi ih zapravo priječio da se potpuno razviju.

KNJIGA ČETVRTA

VJERNOST I VEDRINA

I. poglavlje

Vedrina je dokaz razborite vjernosti

O ovom poglavlju treba možda najviše razmisliti.

Ideal u službi Božjoj nije vjernost zadihana, zabrinuta, bojažljiva nego mirna, istinita, radina, ali ne sitničava, vjernost tiha, sveta sloboda djece Božje. Djeca smo Očeva, a u Očevoj kući diše obiteljski duh, sveta radost onih, koji znaju da se vole, koji ne učine sve baš dobro, ali rade od srca i odmah požale svoje propuste, koje su učinili i ne misle da su prokleti radi najmanje uvrede.

Bez uravnoteženosti i razboritog ravnovjesja, vjernost postaje mučenje za dušu, ona se bezrazložno muči i ona ne slavi Boga, jer Gospodin voli u svojoj službi sinovski, a ne ropski duh.

Vjernost ne znači bojažljivost.

Strah dolazi od previše nagle želje za savršenstvom ili od žalosti radi prošlosti ili što mislimo da nam manjka velikodušnosti.

Već ste vidjeli pauka usred mreže, pripravan je skočiti na najmanju mušicu, koja uzdrma njegovu krhku mrežu, što je razapeo.

Neki si umišljaju da vjernost zahtijeva strastvenu pažnju, suzdržavanje svih naših moći da bi uhvatili i najmanju priliku i da ne bi propustili što bi dotaklo ili imalo povrijedilo nevidljive žice najmanje mogućnosti za dobro.

Jedan pisac, kojemu su neki predbacili da previše priznaje nutarnje vodstvo Duha Svetoga, što ovdje nije slučaj, kaže posve pravo u slijedećem primjeru:

«Ne trebam uvijek biti na oprezu da bi uhvatili čas nutarnjih posjeta Duha, nego čekati mirno njegov dolazak i poticaj. Treba se osloniti na Njega bez nemira i užurbanosti radi onoga što Ga najavljuje, što Ga saopćuje ili zbog vanjskih dokaza, koji potvrđuju njegovu

prisutnost. Bez bojažljivog istraživanja, ali ustrajnom gorljivošću treba razlikovati božansko upravljanje u tišini duše. Kad smo to jednom spoznali, onda treba raditi odlučno s plemenitom, velikodušnom odvažnosti. To je prava mudrost.»

Sv. Franjo Saleški misli isto tako. Istina on hvali i traži vjernost, ali ne sitničavu koja se uzbuđuje radi malenkosti i koja sebi predbacuje sitnice: «Treba paziti je li važno ono što poduzimam: za putovanje od jednog dana ne treba toliko odgovora kao za putovanje od 3 do 4 stotine milja. Kad se bira zvanje ili se planira neki važni posao, treba ozbiljno misliti što bi bilo najbolje prema Božjoj volji, ali u sitnim dnevnim poslovima, gdje pogreška nema posljedica i može se popraviti, zar je potrebna tolika briga i pažnja?»

Druge duše muči žalost zbog njihovih prošlih pogrešaka (grešne prošlosti). Kod nekih je tome razlog prirodna dispozicija njihova temperamenta, a kod drugih njihova duhovna formacija, koja nema otpornosti i potrebne sposobnosti, da stvar stavi na pravo mjesto.

Charles Peguy, koji ne spada među crkvene oce, ali je često imao duboki ispravan pogled na stvarnost katoličkog života shvatio je ove duše koje se neprestano muče, a susrećemo ih nažalost često. Njihov život je dobar i trebao bi se razvijati u ljubavi Božjoj, a mjesto toga se muče beskrajnim ispitivanjem savjesti.

«Ja sam pristaša toga da svaku večer treba ispitati svoju savjest, kaže dragi Bog». To je dobra vježba.

«Ali se konačno s tim ne treba tako mučiti da se izgubi san.»

«U taj sat dan je već prošao, i dobro prošao; ništa ne treba ispravljati.»

«Ne treba se na to vraćati.»

«Ovi grijesi, koji i vas tako muče, moj sine, ah ta to je bilo sasvim obično.»

«Moj prijatelju, nije ih trebalo učiniti, ali onda kad si mogao da ih ne učiniš.»

«Sada, to je učinjeno, idi, spavaj, a sutra to nećeš nanovo početi.»

«Vi previše mislite samo na svoje grijeh.»

«Bolje bi bilo da mislite na to, kako ih nećete učiniti, ali onda dok još ima vremena za to da se ne čine ...»

«Ali večerom ne vežite te prazne snopove.»

Koliko puta su Božji zamjenici upotrijebili slične riječi, ali nažalost uzalud! Pokušajte zaustaviti nekoga koji ima maniju da sjedne na konja te ga nemilosrdno goni, upravlja naokolo vrteći se neprestano.

A s kojim rezultatom, Gospode? Malo više ogorčenja svaki puta, manje pouzdanja u Boga, veće drhtanje od straha, to je bilanca. Uistinu lijepa bilanca!

Kolike duše, umjesto da otupe gledajući što se ne posvećuju, bolje bi učinile, da se obraduju vidjevši ono malo što im je uspjelo darovati Bogu, a još bolje da misle što im je sve Bog dao usprkos njihove duševne bijede. Ako osjećamo potrebu kod ispitivanja savjesti da se ponizimo radi toga što nismo napredovali ne bi li nam više koristilo, da na sebe mislimo, nego da razmišljamo o Bogu i njegovom milosrđu, kad smo već skloni vagati svoje slabosti? Zapamtimo ovaj savjet nekog mudrog vođe duši, koja se uvijek sa sobom mučila: «Ne razumijem kako se u prisutnosti našega Gospodina još može misliti na sebe, ma da sam i najgori čovjek. To je Spasitelj, to je Bog i mi trebamo samo da potrčimo k Njemu.» To je jasno i to je savjet svih duhovnih vođa.

I kao da mu nije dosta savjetovanja, jedanput, hvaleći razumno ispitivanje savjesti i osudivši neprestano čišćenje stare pozadine, Bog nastavlja preko Peguy-a:

Što vi nazivate svojim ispitivanjem savjesti?

Ako mislite na sve gluposti što ste ih učinili preko dana s osjećajem kajanja ... to je dobro, vaše kajanje ja prihvaćam ...

Ali ako hoćete ispitivati i razmišljati noću sve svoje nezahvalnosti preko dana ...

I ako hoćete voditi savršeni popis svojih grijeha ...

Ne! Ostavite meni da ja sam držim knjigu Suđenja ...

Jesu li vaši grijesi tako dragocjeni da ih treba zavesti u katalog i klasirati?
Zabilježiti ih, i srediti po crti ...
Utuviti ih, brojati, izračunavati i pregledati,
Izvatke praviti, popravljati i pregledavati ih,
Proračunavati ih i vječno ih sebi predbacivati,
Spominjati ih na ne znam koji način smjernosti?
Kad bi to činili samo zato da ih spalite još bi bilo previše. Nije vrijedno muke ...
Mnogima ne oduzima toliko mir sjećanje na prošli veći ili manji nazadak i slabosti, koliko kad vide da sada stalno ne napreduju.

Stvorile su tako velikodušne odluke! Nažalost, nisu ostvarile ni deseti ni dvadeseti dio. Svetost stalno na papiru, a nikada provedena u život. Svetost za «Duhovni dnevnik», koji bi bio dobar u mojim bilješkama poslije moje smrti, ali koji u mom svakidašnjem životu ne ostavlja traga ili ostavlja samo slabi trag.

Ovdje primjećujemo dvoje. Ako se dobro shvati, bit će dostatno da razvedri one, koji se stalno muče, a ne mogu izaći na kraj sa svojim sanjarijama.

Prva je opaska to: Crkva uči da Djevica Marija nikad nije učinila ni najmanji grijeh, da je to izvanredna povlastica, kojom je Ona jedina bila obdarena.

Još više Crkva uči da treba posebna milost Božja da bismo duže vremena bili bez krivice.

Ako su samo povlaštene duše isključene onda se nemojmo čuditi da mi, koji nismo primili tu milost vidimo u našem životu tolike slabosti. Bog to nije htio za nas. On zna od kakve smo ilovače ...

Druga je opaska da kod takvih pogrešaka treba razlikovati dvije vrste propusta.

Ima propusta iz čiste slabosti: naglost, pokreti temperamenta, riječ, koja izleti ex – abrupto; sve stvari, koje nam se izmaknu prije nego li je volja mogla posredovati i koje Bog dopusti da nas ponizi, a Njemu ne prouzrokuju nikakvu muku budući da nismo odgovorni za njih.

Ali ima krivica svjesnijih na koje smo privoljeli: prestopiti dužnost koju poznamo, tu bude trgovanja, naša odgovornost je u pitanju, da volja odbije ili da pristane, prema riječima katekizma.

Toliko se moramo zabrinuti za ovu drugu vrstu pomanjkanja, koliko malo imamo se brinuti pred Bogom za one prve. Velika je razlika između jednostavnog pomanjkanja naravi i propusta znanoga i prihvaćenoga.

Kad bi se ova dobronamjerna opaska upotrijebila kako treba, koliko bi takozvanih krivica otpalo u nekim ispovijedima, a savjesti bi se bolje izgradile na najveće umirenje dotične osobe.

I čudo od čudesa ne bi više bilo skrupula ili barem malo.

Kod mnogih uzrok nisu pomanjkanja, nego njihova nepostojanost. Bili bi obasuti milostima, duhovni život im se učinio kao neprestano slavlje, a zatim najednom ili polako srozavanje, i sve što je bilo veliko u službi Boga, iščezlo je.

Dobro nam je biti ovdje, mislili su dok su bili na Taboru. Život se promijenio; nismo baš u Getsemaniju, ali na nekoj suhoj planini, koju, čini se, ne natapa Jakobov zdenac nema biljnog svijeta, prvašnje veledušne želje više ne cvjetaju, gola litica. Nadali smo se da ćemo biti veći, izbjeci osrednjosti; nebo je prekruto, oblaci vise, pritišću nesnosno, čini se da je nama obvladala mlitavost. Bog dopušta suhoću i dosadu u duhovnom životu, ne da bi klonuli duhom, nego da bismo se poučili. Ne da bismo prihvatili mrtvilo, nego naprotiv da potičemo svoje oduševljenje i da stvarno dokažemo svoju ljubav. Kada bi naša revnost bila stalna, ne bi o sebi sumnjali, brzo bi se uzoholili ili što je još gore, bili bi zadovoljni, umišljali bi sebi da vrijedimo nešto sami po sebi.

Već smo kazali da ne smijemo pobrkati svetost s lijepim oduševljenjem i nezaslužnim milostima, koje Bog može podijeliti. Vjernost je u tome da se Bogu dajemo.

Samo ako u tim časovima dosade ne ostavimo obećanu velikodušnost ili barem bitnu veledušnost, samo ako ne siđemo ispod razine, koju smo odredili našim odlukama, što nas se tada tiče da li je nebo zastrto ili nam se čini zemlja sumorna i pusta.

Nemojmo nikada zaboraviti da je život duša na zemlji rijetko kada u stanju trajnog blagoglasja. Ako nismo ništa uradili, da se Bog udaljio, trebamo samo ostati na miru. To je zabluda mnogih revnih duša, previše lako si utvaraju ako izgube ukus «dobre službe» da ih to Bog kažnjava za ne znam koje slabosti, koje su mogle učiniti. Ako postoje ove slabosti, one mogu biti uzrok, da se umanju intenzivni žar, koji se osjeća u službi Božjoj. Ali ponajviše je to normalna činjenica da iščezne svjetlost ili osjetna revnost u dušama, koje – pretpostavljamo – ostaju vrlo vjerne. Zemlja je zemlja, živimo u promjenama i na isti način, kako iza dana slijedi noć, tako i vrijeme slabljenja slijedi doba oduševljenja, po ritmu koji ne ovisi o nama.

U svakom slučaju držimo se samo svoga pravila: neka božanska milost vrši svoje, a mi svoje, tj. ostanimo vjerni vjernosti. Prije ili kasnije vratit će se svjetlost ili žar, ako se Bogu sviđi. Ne radimo za plaću. Služimo da služimo. Nema tu ništa nadničarskog. Ako nam milost manje pomaže, ipak služimo bez obzira dalje. To je mudra taktika. Apsolutna vedrina.

Možda će netko ovdje postaviti pitanje: Vedrina kao uvjet mudre vjernosti, to je vrlo dobro, ali zar vjernost, mislimo doista vjernu vjernost, ne traži od nas neko prekoračenje, neko «pretjerivanje», neko obilje požrtvornosti.

«Ja toga hoću suviše» rekao je u svojoj pohlepnosti mali francuski princ Filipu Egalité. To je upravo isto tako: hoćemo suviše.

I On sam, naš Gospodin nije li nas ljubio prekomjerno «Nimia caritate qua dilexit nos?» Ljubav koja hoće uzvratiti Ljubavi beskrajnoj, a da ne škrtari, ne mora li biti slična nekoj «ludosti». Primjeri svetaca svjedoče, a možemo se pozvati na nekoliko uglednih autoriteta: «Teško bi bilo smatrati velikim svecem čovjeka – kaže jedan engleski autor – čiji bi karakter bio posve razumljiv njegovim suvremenicima.» A Boutroux: «Kršćanski moral je daleko od odmjerenog morala. To je prije moral ludosti, moral ljubavi i beskrajne želje. On traži da budemo savršeni.»

Razlikujmo dobro krajnost od krajnosti! Kada poslušna veledušnost puna ljubavi hoće da dade kao mjeru vjernost bez mjere, nema ništa normalnijega: nisu to «živci», ni pomanjkanje razboritosti; sve je snažno, možda herojski, ali sve je stišano, mirno bez žurbe. Naprotiv kruta i stegnuta veledušnost nastoji izaći izvan međa i takmičiti se s junačkim djelima, koja nisu za nju, a istom vrlo kasno vidi krive zaključke nerazumne revnosti bez dostatnoga jamstva.

Vrlo dobro: pretjeranost, ali što kod onoga tko nije još pretjeran, zar da se izlaže opasnosti? Temelj je na «nosaču», a ravnoteža na vrhu mora biti nestalna.

Predobro znamo što se događa slijepcu kojega slijepac vodi: oba padnu u jamu, i čudo je ako si ne polome kičmu.

A zatim da li se radi o duši, koja savršeno ispunjava dosadne svakodnevne dužnosti ili o duši, koja teži za izvanrednim da bi se oslobodila zajedničkih dužnosti, od kojih bi baš sebi na prvom mjestu trebala mnogo nametnuti?

Sigurno nisu od Boga veledušne želje, koje dušu drže u vječnom transu, a izvan njene dužnosti. Slijedeća glava će govoriti o tome.

II. Poglavlje

Vedrina, posljedica velikodušne vjernosti

Vedrina nije samo jamstvo razborite vjernosti, ona je također pravi odraz, posljedica velikodušne vjernosti.

Sv. Toma Akvinski bilježi: radost nije posebna krepost, nego više sjaj kreposti djelotvorne ljubavi. Tko ljubi Boga, mora biti radostan, imati barem onu nutarnju radost.

Često je zapažana ova činjenica: jedna duša što više ljubi Boga, to je u sebi radosnija i obratno, što je neka duša više udaljena ili se udaljava od Boga, to je žalosnija.

Odakle to dolazi, da u naše doba ima toliko žalosti, koja je obuzela svijet i navodi tolike ljude da traže u uživanju zaborav života? Taj nemir u savjestima je rezultat bezvjerstva koje se širi.

Dosta je da malo poslušamo kako se tuže nevjernici. Oni su odbacili vjeru i ne raduju se. Spomenimo Tainea, Anatola Francea, Lotija, Groficu de Noailles, kod svih je refren isti: «Vi, koji ovamo ulazite, ostavite nadu.»

Oni su ušli u pakao još strašniji od Danteovoga. Ne nadaju se više, jer ne vjeruju, tuže se, to je prirodno ili su kruti stoici, što je samo drugi način priznanja.

Uzmimo nasuprot dušu koja Boga ljubi i Njemu služi, usprkos ponekad mnogih patnji ona osjeća nutarnju radost, jer je vezana na Boga i jer se nada. Isto tako jako je dobro rečeno: «Kršćanin je u principu optimist. Ne zatvara oči pred životnim nedaćama, ali on se ipak nada u ispunjenje Božjih planova na dobro pojedinca i svijeta uopće. Kad je Bog stvorio svijet, nije htio da propadne i kada je poslao svoga vječnog Sina na svijet u vremenu da bi dao čovječanstvu novi božanski život, to je znak uspjeha.

Što više neka duša živi u Bogu i po Bogu, više ima radosti, koja je oživljava i ponekad preobražava. Primjer nam je sv. Franjo Asiški ili župnik Arški.

Evo što piše Sophie de Soubiran, utemeljiteljica redovnica Marije Pomoćnice: «Vidjela sam da kada Duh Sveti posjeduje i vodi dušu, proizvodi slijedeće učinke.» Kao prvi učinak ona navodi: «On u njoj proizvede tako veliki mir da ona razlikuje sve što mora reći ili činiti, kao u vjernom ogledalu» ....

«Svijetlo prati jakost, često milina, često duboki mir, naročito ako duša ostane mirna i ne radi samovoljno.»

U Dnevniku Lucije Kristine dana 6. listopada 1883. slijedeći tekst je vrlo karakterističan: «Nadahnuće milosti uvijek prati jakost i mir, kolikogod bila mučna žrtva koja se od duše traži, dok ponovljene sugestije koje sotona umnaža pod krinkom dobra da dušu uhvati u njenoj dobroj volji, unosi uvijek sobom nemir i ne slijedi iza njih revnost duše, nego su još k tome nesnosne.»

Pisci koji specijalno obrađuju prepoznavanje djelovanja Duha Svetoga jednodušni su da vjernost uvijek prati nutarnja radost.

Ako bi trebalo objasniti porijeklo i narav ove radosti, moglo bi se sve svesti na ove tri glavne oznake:

- radost služenja i istine:
- radost dokazane ljubavi; davati veselo:
- radost nutarnjeg odgovora i milosti koja svjedoči da je Bog zadovoljan.

Mi smo o tome na drugom mjestu duže govorili.

Ali, reći će netko, zar nema dosta duša, koje su usprkos svoje velike vjernosti lišene vedrine, katkad štoviše žive u tjeskobi?

Da, to je dopuštenje Božje ili sklonost temperamenta, ali slučajevi ove vrste ne pobijaju ni u čemu općeniti zakon.

Ostavimo po strani pitanje kušnje koju Bog dopušta.

Neke osobe imaju po prirodi predispoziciju na sumornost ili ima barem manjka prirodno veselje. Takve vrste, čini se, bila je ona, kojoj je pisao Mireille Dupouney: «Nemojmo previše govoriti Bogu o našim nevoljama ... One nam daju pravo na njegovo milosrđe, jer bijeda nije krivnja. Nije toliko opasno biti bijedan, koliko analizirati svoju bijedu i tako joj pridavati važnost ... Nemojmo promatrati bol, osim promatrati ju s ljubavlju.»

Drugi se doslovno osloniše na neke duhovne pisce ili nisu razumjeli ljudske mogućnosti, te su sebi postavili zahtjeve, koje ne mogu izvršiti. U Correspondance d'Augustin Cochin nalazimo ovo lijepo pisanje za njegovu ženu od 29. listopada 1863.: «Pravo kažeš o Bogu

raspetomu, koji je došao na zemlju, ali priznajem da se ne mogu složiti s ovim izrazom: potpuno uništenje osobnosti. Ne!

Postavši čelik, podvostručujemo svoju vrijednost, ali ne mijenjamo kovinu; dajmo se kovati, peći, biti, laštiti, ali nikada uništiti; neka naša duša bude žena, ali nikada ropkinja. Bog mi je dao moju narav i ja ju moram poboljšati, ali ne uništiti. – On dodaje – Mi se razumijemo, mislim u praksi; ja se protivim jačini vaših izraza.» Zabacimo «nerealne» recepte! Ono, što je previše, to ne postoji – kao što vrlo dobro kaže Augustin Cochin; i mi se zavjerimo vjerom koja želi biti radosna: «Najljepši ures da dođemo pred Kralja kraljeva – tvrdi on – jest, radost duše, koja se pouzdaje.»

Tisuću puta imao je pravo!

Za jednu od svojih sestara, koja je mislila poći u samostan, stara desetak godina, on zapaža: «Mislim da ju Bog ne želi u samostan. Ona je previše ozbiljna, previše mirna, previše, ne znam kakva, konačno ovakve ne idu u samostan, nego vesele, vedre naravi.»

Milost ne uništava narav i popravlja malo ili ništa temeljni psihološki smjer naravi. Sretni su koji imaju prirodnu sposobnost radosti; oni napreduju znatno, što drugi nikada neće postići.

«Malo humora vesele čudi ... pomaže svetosti - primjećuje kao dobar psiholog P. Faber - a možda je to najvjerniji prirodni pomagač milosti.»

Na drugom mjestu kaže: «Žalost je jedna vrsta duhovne nesposobnosti. Melankoličan čovjek je u Božjoj kući samo oporavljenik ... Bog bi trebao prije njemu biti bolničar, nego da on služi Bogu kao svom Ocu i svom Kralju.»

Treba poučiti neke duše, koje su uvijek potištene, uvijek sobom nezadovoljne, da se trgnu, ohrabre radi ono malo dobra što čine, i da kažu mimo svog raspoloženja: «Gospodin je zadovoljan s tim kakav sam.» Imate pomanjkanja, razumije se. Ne činite sve dobro, ja shvaćam. Sjetite se da na koncu kad Gospodar dođe na zemlju neće tražiti duše bez ijednog pomanjkanja i one, koje su se uspele do svetosti bez slabosti, nego duše koje teže za dobrim i koje se bore: «Blaženi onaj koga Gospodar nađe, ne savršenog, nego budna.»

U svako doba Bog traži one duše, koje «teže», a ne one koje su «postigle». Vi ćete mi reći da to znači prekinuti napredovanje, biti zadovoljan s toliko nesavršenosti i s toliko slabocća koje vidimo na sebi», odgovorio je opat de Tourville jednoj od svojih bojažljivih duša koja je bila nezadovoljna. «Ja mislim upravo protivno. Ako smo nezadovoljni onda smo umorni, prestrašeni, zbunjeni, jednom riječi obnemogli. Dalje se ne može. Budimo dakle skromni i u našim vrhunarnim željama kao u svemu i budimo vrlo sretni s malim.»

Uostalom uvijek je to vrlo malo, bio naš odnos prema Bogu bliži ili dalji. To nije razlog da ne bi dali Bogu mnogo oni, od kojih On to traži, ali to je utjeha za one, koji ne mogu dati mnogo, da znaju da prema Bogu «malo» i «puno» nisu razdaleko i da u svakom slučaju bit će radosno poniženje koje pokorno prihvate naknada za onu veledušnost koju nisu radi slabosti žrtvovali.

Ali konačno vi prihvaćate moju nevjernost?

Odgovaram. Radi se očito o nevjerama za koje ste odgovorni, jer o drugima ne govorimo:

Nadoknadite ih, a da se ne zbunite.

Podnosite ih, da se ne ogorčite. Samo u nebu bit ćete savršeni. Na zemlji se to nikada potpuno ne postigne. Sveti Franjo Saleški mudro predviđa da naše samoljublje (naš egoizam) umre tek četvrt sata iza nas. Time je sve rečeno.

Još bolje nego da ih podnosite, učinit ćete ako ih nastojite nadoknaditi, a sredstvo je lako. Ponajprije se trsite Bogu više dati, osokoljeni da je to za prošlost, koja vas muči; a zatim s još većom nadom da će naš Gospodin nadoknaditi manjak.

Vi ste od vašeg krštenja jedno s Kristom; pošto ste od toga vremena ud Kristov, pripada vam da «nadopunite» muku Kristovu. Ali ako ste vi udovi, skromna «nadopuna» Kristova, u smislu kako razumijeva sv. Pavao i Crkva, On, Isus, Glava ljubljena je vaša božanska «Nadopuna». Veliko djelo vašega posvećenja je posao u dvoje: što niste vi stigli žrtvovati

Ocu, jer ste bili nemarni, On se je morao žrtvovati mjesto vas, a njegova beskonačna nadoknada je dostatna za sve vaše nedostatke. No zato nemate prava unaprijed ih činiti da bi On sve naknadio; to vam samo daje pravo iza pada; kada znate da ste popustili u djelovanju, da prikazete Ocu kao naknadu za vaše slaboće, sigurno ne usvojene i dostojno okajane – moćno štovanje i zadovoljštinu Sina.

Problem našeg posvećenja sadrži dvije riječi: mi i Bog.

U tom je sadržano troje: mi, Krist, Otac (Presveto Trojstvo). I sa Kristom, božanskim Posrednikom mi smo jedno. To zahtijeva da Mu budemo vjerni što više možemo. To nam dopušta, u slučaju nevjere, pozvati se na moć njegove beskrajne naknade i prikazati Ga kao zadovoljštinu bez ljage Bogu.

Kap vode u dnu kaleža može nažalost, imati u sebi trun prašine, ali ujedinjena s vinom u kaležu, ona iščezava radi svete Blizine, radi čudesnog izjednačenja. Bog ne gleda prašinu, nego krv Kristovu.

Ima prašine u našoj žrtvi, ali mislimo na to da je utopljena u velikoj žrtvi, gdje su s Glavom ujedinjeni i udovi.

Tako i jedna dobra duša, usprkos pojedinih svojih pomanjkanja, koje čini iz slabosti, može biti sposobna da uvijek bude radosna.